

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Hynek Opluštil

**Policejní spolupráce při odhalování a objasňování
organizované trestné činnosti a finanční kriminality v
rámci zajišťování prostoru svobody, bezpečnosti a práva**

Diplomová práce

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Policejní spolupráce při odhalování a objasňování organizované trestné činnosti a finanční kriminality v rámci zajišťování prostoru svobody, bezpečnosti a práva“ zpracoval sám a citoval jsem všechny použité prameny.

V Brně dne 30.11.2012

Hynek Opluštil

PODĚKOVÁNÍ

Za odbornou pomoc a cenné rady děkuji vedoucímu práce JUDr. Ondreji Hamuľákovi.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1. Úvod	8
2. Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva	11
2.1 Historie utváření evropského prostoru bezpečnosti, práva a svobody (od EHS k Maastrichtu)	11
2.1.1 TREVI.....	11
2.1.2 Schengenský systém	13
2.1.3 Maastrichtská smlouva	15
2.1.4 Amsterodamská smlouva	16
2.1.5 Lisabonská smlouva.....	17
2.2 Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva	18
2.2.1 Svoboda	19
2.2.2 Bezpečnost	20
2.2.3 Právo	20
3. Policejní spolupráce při odhalování a vyšetřování organizované trestné činnosti	21
3.1 Právní aspekty policejní spolupráce	23
3.1.1 Švédské rámcové rozhodnutí	24
3.1.2 Průmská smlouva	25
3.1.3 Tvorba společných vyšetřovacích týmů	26
3.2 Přeshraniční spolupráce policejních orgánů.....	29
3.2.1 Přeshraniční sledování	29
3.2.2 Přeshraniční pronásledování	30
3.2.3 Smíšená hlídková služba.....	31
3.3 Vnitrostátní trestněprávní úprava	31
3.3.1 Hmotněprávní úprava	32
3.3.2 Procesněprávní úprava	36

4. Institucionální systém orgánů bojujících proti organizovanému zločinu a finanční kriminalitě ve vztahu k České republice	39
4.1 Policie České republiky.....	40
4.1.1 Útvar pro odhalování organizovaného zločinu	41
4.1.2 Útvar odhalování korupce a finanční kriminality	42
4.1.3 Národní protidrogová centrála	42
4.2 Europol	43
4.3 SIRENE.....	46
4.4 OLAF	47
4.5 INTERPOL.....	49
4.6 Celní správa.....	50
5. Závěr	52
6. Abstrakt.....	55
7. Abstrakt.....	57
8. Přehled použité literatury	59

Seznam použitých zkratk

AFKOS	Anti-Fraud Coordination service (Koordinovaná struktura kontaktních bodů)
ARO	Asset Recovery Office (Úřad pro vymáhání majetku)
CEPOL	Evropská policejní akademie
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIS	Informační systém Europolu
EU	Evropská unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
EUROPOL	Evropský policejní úřad
Eurojust	Evropská jednotka pro soudní spolupráci
ES	Evropské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
FALCONE	Program výměny, vzdělávání a spolupráce pro osoby odpovědné za boj proti organizované trestné činnosti
FRONTEX	Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU
HOS	Heads of SIRENE (Jednání šéfů SIRENE)
INTERPOL	Mezinárodní organizace kriminální policie
JIT	Joint investigation team (Společný vyšetřovací tým)
NC SIRENE	Národní centrála SIRENE
NPC	Národní protidrogová centrála
NU Interpolu	Národní ústředna INTERPOLU
OLAF	Evropský úřad pro boj proti podvodům
Sb.	Sbírka zákonů České republiky

SIENA	Secure Information Exchange Network Application Sít'ová aplikace pro bezpečnou výměnu informací
SIRENE	Supplementary Information Request at National Entry
SIS	Schengenský informační systém
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
SPOK	Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti
SPÚ	Schengenská prováděcí úmluva
SRN	Spolková republika Německo
TREVI	Terrorisme, Radikalisme, Ectresmisme, Violence internationale (Terorismus, radikalismus, extremismus a mezinárodní násilí)
UCLAF	Pracovní skupinu pro koordinaci boje proti podvodům
UOKFK	Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality
UOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu

1. Úvod

Zřejmě nikdo v době uzavírání smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO, Paříž 1951), Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM, obě Řím 1957) nepřemýšlel, jak bude vypadat policejní spolupráce za 60 let existence těchto organizací a jaké změny budou provedeny, aby byla zachována bezpečnost, práva a svobody občanů členských států.

Prvotně byla tato integrace zaměřena na hospodářskou a ekonomickou sféru, a to uzavřením mezinárodních smluv o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO, Paříž 1951), Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM, obě Řím 1957). Tuto integraci započala nejprve šestice států: Belgie, Francie, Spolková republika Německo. Postupně se však rozrostla i do unie politické, a to uzavřením Maastrichtské smlouvy (1992), která vytvořila tzv. Maastrichtský chrám v podobě tří pilířů. Prvním byl pilíř komunitární (nadmárodní) zahrnující právě ekonomickou a hospodářskou oblast – stěžejní část integrace –, dále druhý pilíř zahrnující společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a konečně třetí pilíř spolupráce ve věcech justice a vnitra, což jsou pilíře mezivládní. A právě třetí pilíř prošel v průběhu let značnými změnami od čistě mezivládního charakteru až po nadnárodní, kdy v současné době, vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, se toto pilířovité dělení stírá, neboť oblasti druhého i třetího pilíře byly přesunuty do komunitární (nadmárodní) úrovně. Bezpochyby tyto pilíře jeden na druhý navazovaly a navzájem se ve svém pojetí doplňovaly a doplňují.

Evropskou integrací, zejména uzavřením zakládacích smluv ESUO, EHS (ES) a EURATOM a následnou revizí integračních smluv, byl v průběhu let vytvořen vnitřní trh, jenž je prostorem s volným pohybem tzv. čtyř základních svobod: osob, zboží, služeb a kapitálu. Součástí volného pohybu těchto svobod bylo odbourání kontrol na vnitřních hranicích tzv. schengenského prostoru, jehož součástí je od 21. prosince 2007 i Česká republika. Současně tím ale vznikla i bezpečnostní rizika: usnadnily se podmínky pro volný pohyb pachatelů trestné činnosti, vznikla tedy možnost páčání závažné trestné činnosti s mezinárodním prvkem či přeshraniční kriminality s omezenou možností kontroly.

Svoboda volného pohybu občanů Evropské unie a legálních migrantů z třetích států je zajištěna jak primárně, tak sekundárně legislativou Evropské unie. V praxi to znamená, že se tyto osoby mohou volně pohybovat přes vnitřní hranice jednotlivých států Evropské unie. Přitom kontroly na vnitřních hranicích jsou prováděny jen v případech ad hoc nebo při zvýšeném bezpečnostním riziku, jako jsou například hrozby teroristických útoků. Tohoto

stavu logicky využívají kriminálně závadové osoby, neboť se jim značně ulehčila možnost páchat trestnou činnost na území kteréhokoli státu Evropské unie, což lze chápat jako jistou „daň“ za svobodu pohybu.

Proto byl ve světle Amsterodamské smlouvy vytvořen prostor svobody, bezpečnosti a práva. Právní instrumenty vytvořené pro zajištění tohoto prostoru se systematicky snaží zachovat a podporovat práva občanů, usnadnit jejich každodenní život a tyto občany chránit.

V České republice v současné době zaznamenáváme např. páchaní trestné činnosti občanů Bulharska, kteří provádějí tzv. scimming bankomatů a následné krádeže finanční hotovosti z účtů; občanů Polska, kteří provádějí krádeže na seniorech; občanů postsovětských republik, kteří obchodují s lidmi, což znamená zajištění, transfer a prodej osob za účelem nejenom provozování sexuálních služeb za úplaty, ale také prodej osob k „otrocké“ práci v továrnách či k jiné formě vykořisťování; občanů Vietnamu, kteří se zabývají výrobou, distribucí a prodejem omamných a psychotropních látek; občanů Číny, kteří se zabývají nelegálním dovozem textilního zboží.

Na druhou stranu zase občané České republiky páchají např. majetkovou trestnou činnost v Německu, Rakousku, na Slovensku, kdy se jedná často o vloupání a krádeže věci z vozidel, vloupání do objektů apod.

Dalším důsledkem volného pohybu v oblasti kriminality je také to, že jednotlivé zločinecké skupiny nejsou již tak vzájemně separované jako v minulosti, jejich vzájemná spolupráce je ulehčena a mnohdy mají mezinárodní obsazení.

Na tuto situaci museli a musí neustále reagovat orgány jednotlivých států, které se zabývají odhalováním trestné činnosti. V České republice se jedná o Policii České republiky a Celní správu, případně další specifické orgány.¹

Současný trend páchaní závažné trestné činnosti inklinuje k tomu, že se čím dál častěji jedná o přeshraniční či přímo mezinárodní sofistikovanou trestnou činnost. Na tento trend musí reagovat i Evropská unie, což dokladují jednotlivé novelizace základních smluv a připojené protokoly, na ně navazuje sekundární legislativa, následná národní implementace a mezinárodní smlouvy členských států EU stojících mimo rámec Unie (Schengenské dohody, Průmská smlouva).

S touto problematikou souvisí neustálé zkvalitňování dosahování stanovených cílů k naplnění smyslu prostoru bezpečnosti, práva a svobody a současného prohlubování schengenského *acquis* a následného vytváření spolupráce mezi jednotlivými státy Evropské

---

¹ Viz § 12 odst. 2 tr. Řádu. Viz STRÍŽ, Igor a kol. *Trestní zákoník a trestní řád, Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl – trestní řád*. Praha: Linde, 2010, s. 59.

unie na úrovni policejní a justiční spolupráce, směřující k lepšímu a efektivnějšímu odhalování, dokumentování a obecně potírání této kriminality. V tom se odráží lepší součinnost mezi státy EU, tedy jejími donucovacími orgány jak na úseku operativního získávání informací a důkazů, tak ve fázi vyšetřování.

Téma diplomové práce „Policejní spolupráce při odhalování a vyšetřování organizované trestné činnosti a finanční kriminality v rámci prostoru bezpečnosti, práva a svobody“ jsem si vybral proto, že se tato problematika v současné době dotýká každého občana Evropské unie a jedná se o oblast, která je stále málo rozvinuta. Problematika policejní spolupráce je jedním ze způsobů, jak čelit bezpečnostním rizikům terorismu, organizované trestné činnosti v podobě prodeje drog, nelegální migrace či obchodu s drogami a také přeshraniční kriminality.

Ve své práci se snažím danou problematiku zhodnotit, analyzovat současný právní stav a zároveň ukázat fungování v praxi na některých případových studiích. K tomuto účelu využiji metodu analýzy dostupných materiálů (dokumentů) – literatury, která byla k této problematice vypracována a je veřejně dostupná, znění mezinárodních smluv a úmluv, dohod, sekundární legislativy Evropské unie, též zdroje, které pochází z méně dostupných dokumentů, jako je např. právní úprava interních aktů řízení Policie České republiky, a v neposlední řadě využiji také zdroje elektronické.

2. Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva

O budování prostoru svobody, bezpečnosti a práva bez vnitřních hranic a se zaručeným volným pohybem osob se poprvé zmiňuje Amsterodamská smlouva o Evropské unii z r. 1999, která hovoří o tzv. amsterodamském cíli prostoru svobody bezpečnosti a práva (Area of freedom, security and justice).

Maastrichtská smlouva sice ukotvila spolupráci v oblasti justice a vnitra a vymezila oblasti působnosti, ale účelem spolupráce bylo dosažení cílů Evropské unie, obzvláště volného pohybu osob.

Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva byl charakterizován následovně:

„Unie poskytuje svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva bez vnitřních hranic, ve kterém je zaručen, volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se ochrany vnějších hranic, azylu, přistěhovalectví a předcházení a potírání zločinnosti.“²

Evropský prostor bezpečnosti, práva a svobody dále provádí Lisabonská smlouva z r. 2009, o které bude blíže pojednáno v další části této práce.

2.1. Historie utváření evropského prostoru bezpečnosti, práva a svobody (od EHS k Maastrichtu)

Evropské hospodářské společenství bylo založeno tzv. Římskou smlouvou účinnou od ledna 1958, jeho cílem bylo vytvoření společného hospodářského trhu. Zpočátku bylo EHS založeno jen na hospodářských hodnotách. Nicméně se počítalo s tím, že se postupným zapojováním dalších sektorů (obrana, bezpečnost, zahraniční politika) dosáhne užších vazeb mezi evropskými národy, větší hospodářské prosperity a efektivnějšího působení evropských států navenek. Současně bylo zapotřebí zvyšovat bezpečnost v jednotlivých státech Evropské unie.

Přestože se jednotlivé sektorové integrační snahy nedařilo prosazovat, začala vznikat určitá neformální uskupení reagující na potřeby řešení problémů vznikajících na území Společenství, alespoň na úseku zvyšování bezpečnosti občanů. Tak například vznikla tzv. Pompiduova skupina³ nebo skupina TREVI, o které pojednávám níže.

2.1.1. TREVI

TREVI představuje zkratku počátečních slov Terrorisme, Radikalisme, Ectresmisme,

---

² Konsolidovaného znění Smlouvy o Evropské unii. Úřední věstník Evropské unie C 115/13, 9. května 2008.

³ Založena a provozována za účelem vzájemné pomoci boje proti zneužívání a nezákonnému obchodu s drogami.

Violence internationale (česky: terorismus, radikalismus, extremismus a mezinárodní násilí). Skupina TREVI byla ustavena rozhodnutím Evropské rady v prosinci 1975 v reakci na teroristické útoky v Evropě.⁴

Poprvé se ministři spravedlnosti a vnitra sešli 29. června 1976 v Lucemburku, příslušní ministři časem vytvořili čtyři expertní skupiny v rámci TREVI, přičemž TREVI 1 se zabývala bojem s terorismem, TREVI 2 výměnou informací týkajících se práva a bezpečnosti, TREVI 3 bojem proti organizovanému zločinu a obchodu s drogami a TREVI 4 otázkou odstranění hraničních kontrol mezi členskými státy v souvislosti se zavedením tzv. schengenského systému.⁵ Skupina TREVI 4 je také někdy označována jako skupina TREVI 92.

Posláním skupiny TREVI byl zejména boj proti terorismu a obchodu s drogami. Ministři se měli scházet dvakrát ročně na poradách o kooperaci a společných strategiích. Tato platforma se stala místem výměny důležitých informací mezi zástupci vlád členských států Evropských společenství, expertů zabývajících se bezpečnostními otázkami států a taktéž policistů.

Vzhledem k tomu, že tato spolupráce stála mimo právní základ Evropských společenství, tj. fungovala na neformální úrovni, byla podrobována časté kritice, neboť zde nefungoval žádný kontrolní mechanismus činnosti skupin TREVI.

Výsledky jednání těchto skupin a jejich výstupy, byly v převážné většině důvěrné, tudíž se s nimi orgány Evropských společenství ani veřejnost nemohly seznámit. Proto nelze ani hodnotit efektivitu jejich činnosti. Nicméně musíme říci, že se jedná o první koordinovanou práci, která byla založena na rozhodnutí Společenství, v boji proti terorismu a proti další organizované trestné činnosti. Všechny skupiny TREVI byly postupně obsahově včleněny do činnosti EUROPOLU.

Poprvé byly otázky policejní spolupráce zakotveny v rámci skupin TREVI, ale hlavně v Schengenské prováděcí úmluvě. K institucionalizaci policejní spolupráce v rámci Evropské unie došlo v Maastrichtské smlouvě, kde je chápána jako mezivládní, unijní politika pod označením „Ustanovení o policejní a justiční spolupráci a trestních věcech“ – tzv. třetí pilíř.

V další Amsterodamské smlouvě byla tato spolupráce upřesněna, a to zejména posílením funkcí Europolu.⁶

---

⁴ Např. olympijské hry v Mnichově v r. 1972.

⁵ TOMÁŠEK, Michal a kol. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009, s. 240.

⁶ *Policejní spolupráce* [online]. Sagit.cz, 1. května 2004 [cit. 16. března 2011]. Dostupné na <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=156&typ=r&levelid=eu_194.htm>.

2.1.2. Schengenský systém

Členské státy ES si začaly uvědomovat potřebu propojení svých obchodních sítí, neboť stále existovalo omezení volného pohybu zboží i osob. To se projevilo zejména tím, že se dopravci dálkové silniční přepravy spojili a protestovali proti časově velkým zdržením a zbytečným průtahům při kontrolách na hraničních přechodech mezi Francií a Německem.

Tato „mobilizace“ dopravců měla za následek uzavření tzv. Saarbruckenské dohody mezi Německem a Francií v r. 1984, jejímž obsahem bylo jak postupné rušení kontrol na německo-francouzských hranicích, tak zavedení volného pohybu zboží a volného pohybu osob.

Dá se říci, že se toto zjednodušení pohybu zboží i osob v rámci daných států osvědčilo, protože následovala další jednání zástupců členských států Francie, Německa a dále Belgie, Lucemburska a Nizozemí o obdobných opatřeních, která vedla k podpisu první Schengenské dohody.

Jedním z konkrétních spouštěcích mechanismů pro uzavření těchto Schengenských dohod byla myšlenka vytvoření „Evropy občanů“. V takovém pojetí, aby se stala geograficky a fyzicky hmatatelnou. S touto myšlenkou přišly jako první SRN a Francie a jejím předchůdcem byl záměr obsažený v Jednotném evropském aktu z roku 1987.⁷

Dalším nezanedbatelným aspektem bylo to, že účastnické státy pochopily a návazně nato i předložily pro svá jednání dostatečný počet závažných styčných bodů, jejichž řešení je jim společné a současně i předpokládá co možná nejintegrovanejší společný postup při respektování určité citlivosti v přístupu k těmto otázkám z hlediska tradičního pojetí státní suverenity.⁸

Hlavním důvodem bylo vytvořit zónu volného obchodu za současného zrušení kontrol na společných vnitřních hranicích. Bylo to právě 14. června 1985, kdy byla sjednána Schengenská dohoda o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích některých států Společenství. Jednalo se o dohodu, která byla pouze na prozatímním základu, který se projevoval tím, že nebyla nutná ratifikace parlamenty členských států. Na tuto dohodu navazovala Schengenská prováděcí úmluva ze dne 19. června 1990, která vstoupila v platnost dne 26. března 1995 a precizovala Schengenskou dohodu z roku 1985. Byl to tedy dokument realizační, jenž musel být již ratifikován parlamenty států smluvních stran.

Nicméně uzavření těchto dohod předcházela politická vyjednávání, která řešila

---

⁷ Odd. II, pododd. I – Vnitřní trh, čl. 13, Jednotného evropského aktu.

⁸ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. Čtvrté dopracované, konsolidované vydání. Praha: Linde, 2007, s. 241.

dilemata mezi dvěma alternativami vzniknuvšího schengenského prostoru. Prvním řešením bylo otevření prostoru bez vnitřních hranic občanům států smluvních stran, občany třetích států by pak byly kontroly na vnitřních hranicích zachovány. Došlo by tak pouze k omezení činnosti pohraničních a hraničních orgánů. Druhou variantou, která následně také převážila a vyústila v zakotvení do schengenského *acquis*, bylo odstranění hraničních kontrol na vnitřních hranicích členských států a zároveň posílení této činnosti na vnějších hranicích smluvních států. Kontroly na vnitřních hranicích byly prováděny dále, ale jen v omezené míře za účelem namátkových kontrol, při provádění bezpečnostních opatření nebo při vytipování možného páchání přeshraniční trestné činnosti.

V roce 1990 přistoupila na Schengenskou prováděcí úmluvu Itálie, v roce 1991 pak Španělsko a Portugalsko, v r. 1992 Řecko a v r. 1995 Rakousko. O rok později přistupují Dánsko, Finsko a Švédsko. Souběžně, na základě podepsaných smluv se státy Schengenu, přijaly tento systém také Norsko a Island, tj. nečlenské státy Evropské unie s omezením hlasovacího práva o přijímaných opatřeních.⁹

Je nutné však uvést, že Dánsko bylo členem Schengenu spíše politicky než plnohodnotně, vyjednálo si totiž výjimku odmítnutí spolupráce, což v praxi znamenalo, že Dánsko mohlo odmítnout podílet se na vytváření určitých předpisů Společenství.

Česká republika do schengenského prostoru vstoupila dne 21. prosince 2007.

Výše zmíněné dohody vytváří tzv. schengenský prostor, který řeší a zakotvuje oblasti: překračování vnitřních a vnějších hranic, vízovou problematiku, policejní spolupráci, právní pomoc ve věcech trestních a prioritně vytvoření a fungování Schengenského informačního systému SIS.

K schengenskému systému a schengenskému prostoru je nutné dodat, jak uvádí Bohumil Pikna, že tento lze dělit do tří etap. První etapou je chápáno přípravné období do roku 1990, kdy byly přijaty obě schengenské dohody. Před přijetím dohod byl systém kompenzován evropskou spoluprací a skupinou TREVI. Druhé období označuje jako konkurenční tím, že schengenský systém stál mimo struktury a systém Společenství. V této době je však tato materie upravena již v rámci Maastrichtské smlouvy, a proto až do účinnosti Amsterodamské smlouvy existovala dualita tohoto vývoje. Zmiňuje se o tzv. dvourychlostní Evropě, neboť Schengen zavádí nové struktury, které mají s dosavadními stejný cíl, ale aplikační či realizační metoda je jiná. Hlavně integrační aspekt Schengenu je zřetelně intenzivnější a hlubší než většina integračních oblastí v rámci Společenství. Třetí etapa

---

⁹ Rozhodnutí Rady ze dne 17. května 1999 o uzavření Dohody s Islandskou republikou a Norským královstvím o přidružení těchto dvou států k provádění, uplatňování a rozvíjení schengenského *acquis* 1999/439/ES.

nastává v květnu 1999, kdy vstoupila v platnost Amsterodamská smlouva, tuto etapu lze už označit jako období sjednocování.¹⁰

Schengen se stal nejen součástí mezivládní spolupráce, ale také součástí agendy Společenství.

2.1.3. Maastrichtská smlouva

Byl to jeden z velkých mezníků v integračních snahách Společenství. Maastrichtská smlouva¹¹ zavedla nový milník v podobě rozšíření zájmů, úkolů a cílů Společenství, neboť propojenost hospodářské integrace se nevyhnutelně prolínala i s dalšími oblastmi, jako je právě bezpečnost vnitřní i vnější. Proto se přistoupilo k variantě vytvoření subjektu sui generis Evropské unie v podobě tzv. politické unie. Tato byla vystavena na společných základech v podobě základních a společných cílů, hlavních úkolů jednotlivých oblastí. Tyto oblasti byly rozčleněny do tří tzv. pilířů.

Do prvního pilíře komunitárního spadala problematika společných politik, tedy obchodní, zemědělská a dopravní, též rámec jednotného trhu Evropských společenství. Nově byla také definována společná měna, občanství Unie, princip subsidiarity atd.

Druhým pilířem byly konstituovány mezivládní „společná zahraniční a bezpečnostní politika“ a třetím pilířem, pro nás důležitým „justice a vnitra“. Tyto pilíře měli společné nástroje, kterými byly společné akce a společné postoje, které byly přijímány ve většině případů jednomyslným rozhodnutím zástupců členských států. Samozřejmě ve spolupráci s Evropským parlamentem a Komisí.

Maastrichtská smlouva pilíř „justice a vnitra“ popisovala jako sektor se společným zájmem členských zemí v azylové politice, přistěhovalecké politice, boji proti organizovanému zločinu a v oblasti soudní a celní spolupráce. EU se snažila o rozvoj III. pilíře v reakci na zvýšení kriminality jako následku volného pohybu osob. Hlavním nástrojem bylo založení společného policejního úřadu Europol.¹²

Součástí Maastrichtské smlouvy o Evropské unii bylo v čl. B zakotveno rozvíjení úzké spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. V článku K.1 stanovuje oblasti společného zájmu, aby byly dosaženy cíle Unie, boj proti drogám, boj proti podvodům v mezinárodním měřítku, celní spolupráci a policejní spolupráci za účelem prevence a boje

---

¹⁰ PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. Op. cit., s. 245.

¹¹ Smlouva o Evropské unii ze dne 7. února 1992. Úřední věstník C 191, 29. července 1992.

¹² FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 135.

proti závažným formám mezinárodního zločinu. Byla to samozřejmě kompenzační opatření proti uvolnění volného pohybu osob v rámci Evropské unie.

2.1.4. Amsterodamská smlouva

Tato novelizační smlouva, která vstoupila v platnost dne 1. května 1999, provedla nemalé změny v oblasti spolupráce justice a vnitřních věcí. Projevilo se to redukcí třetího pilíře Evropské unie, kdy oblasti mající bezprostřední vztah k volnému pohybu osob byly přesunuty do komunitárního prvního pilíře.

Amsterodamská smlouva¹³ se také stala stěžejním dokumentem pro schengenský systém jako takový, který má neoddiskutovatelnou hodnotu. Touto smlouvou totiž bylo schengenské *acquis* začleněno do *acquis* unijního. Jednalo se o Protokol o začlenění schengenského *acquis* do rámce Evropské unie. Konkrétně toto schengenské *acquis* bylo zařazeno do Hlavy IV Smlouvy o založení ES.

Do třetího mezivládního pilíře po této novele patřila tedy pouze policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, kterou bylo možno, pokud se Rada na základě jednomyslného rozhodnutí usnesla,¹⁴ převést taktéž do prvního komunitárního pilíře.

Začlenění schengenského *acquis* do unijního rámce mělo za důsledek posílení spolupráce v oblasti justice a vnitra se zvláštním důrazem na činnost policie za účelem koordinovaného potírání organizované kriminality.¹⁵

Amsterodamskou smlouvou byla enormně rozšířena kompenzační opatření, kdy bylo rozhodnuto o usnadnění volného pohybu osob a zároveň zajištění bezpečnosti a ochrany jednotlivých národů, vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva.¹⁶ Současně mezi cíli Amsterodamské smlouvy byl zakotven prostor svobody, bezpečnosti a práva s volným pohybem osob s vhodnými opatřeními na jeho ochranu. Tato opatření byla v podobě ochrany vnějších hranic, azylu, přistěhovalectví a potírání zločinnosti.

Do třetího mezivládního pilíře od této novely patřily již pouze policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, které bylo možno, pokud se Rada na základě jednomyslného rozhodnutí usnesla (z podnětu Komise nebo členského státu po konzultaci s Evropským parlamentem), převést taktéž do prvního komunitárního pilíře.

Bylo možno soustředit se na zkvalitňování základních modalit činnosti policejní

---

¹³ Amsterodamská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení evropských společenství a související akty ze dne 2. října 1997. Úředním věstník C 340, 10. listopadu 1997.

¹⁴ Z podnětu Komise nebo členského státu po konzultaci s Evropským parlamentem.

¹⁵ TICHÝ, Luboš a kol. Evropské právo. Čtvrté vydání. Praha: C. H. BECK, 2011, s. 26.

¹⁶ Preambule Amsterodamské smlouvy.

spolupráce v podobě výměny styčných důstojníků, výměny informací, sladění komunikačních sítí a možnosti příhraničního sledování a pronásledování osob.

Amsterodamská smlouva taktéž ve svém právním rámci zakotvila institut společných vyšetřovacích týmů, a to v čl. 30. Pojednání o společných vyšetřovacích týmech bude v samostatné kapitole, neboť se jedná o důležitý posun v policejní i justiční spolupráci při provádění mezinárodní právní pomoci v trestních věcech na teritoriu Evropské unie.

Už v souvislosti s tvorbou schengenského aquisu, který stál původně mimo rámec Společenství, bylo zřejmé – a politici si to uvědomovali –, že prosazování opatření s uvolněním volného pohybu osob nebude celounijně tak jednoduché a prosaditelné. Začalo se tedy přemýšlet o možnostech dílčího a postupného naplňování této myšlenky. Z toho se zrodila tzv. užší spolupráce, která vyústila v zakomponování do Amsterodamské smlouvy, a to konkrétně v člancích K.1 až K.4.

Současně byl nastaven nový rámec právních aktů třetího pilíře, a to společných postojů, zejména pak rámcových rozhodnutí, která zásadním způsobem začala ovlivňovat charakter policejní, celní i soudní spolupráce v Evropské unii.

2.1.5. Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva¹⁷ je reakcí na další snahy o posílení evropské integrace, dokončení procesu započatého Amsterodamskou smlouvou, přičemž vychází z principu plynulého navázání na předchozí novelizace integračních smluv. Vstoupila v platnost 1. prosince 2009.

Stěžejní prvek, který podstatným způsobem změnil systém justiční a policejní spolupráce, bylo zrušení pilířovité struktury maastrichtského chrámu a převedení třetího pilíře Evropské unie do pilíře prvního. Tento počín má za následek změnu v přijímání legislativních aktů, kdy se např. od jednomyslnosti v mimooperativních věcech policejní spolupráce přešlo k řádnému legislativnímu procesu. Jednomyslnost rozhodování v Radě zůstává u operativní policejní spolupráce. Lisabonskou smlouvou se změnil počet aktérů účastnících se legislativního procesu. Do hry vstoupil zásadním způsobem Evropský parlament a také Evropský soudní dvůr. Tím bylo potvrzeno posílení demokratických principů fungování Unie. Vědomi si však problémů s přechodem unijních právních aktů třetího pilíře, byla stanovena přechodná doba pěti let po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, tedy konkrétně podle článku 10 protokolu č. 36 o přechodných opatřeních; tím se pravomoc Soudního dvora a

---

¹⁷ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007. Úřední věstník C 306, 17. prosince 2007.

Komise začnou v plné míře uplatňovat k datu 1. prosince 2014

O prostoru svobody, bezpečnosti a práva se zmiňuje již v preambuli Smlouvy o Evropské unii v odstavci dvanáctém: „ROZHODNUTI usnadnit volný pohyb osob a zároveň zajišťovat bezpečnost a ochranu svého lidu vytvořením prostoru svobody, bezpečnosti a práva v souladu s ustanoveními této smlouvy a Smlouvy o fungování Evropské unie“.¹⁸

Je zřejmé, že přijetím Lisabonské smlouvy kladli politikové velký důraz na prostor svobody, bezpečnosti a práva, neboť již začlenění tohoto cíle hned na začátek smlouvy, a to ještě před ustanovením o jednotném trhu, svědčí o tom, že si Evropská unie na této oblasti zakládá a bude se jí snažit dál rozvíjet.

Lisabonská smlouva ve svém článku 88 stanovuje základní pravidla, úkoly a podmínky činnosti Europolu. Poté, co vešlo v účinnost Rozhodnutí Rady o Europolu,¹⁹ byly této unijní agentuře svěřeny nejen úkoly v podobě shromažďování, zpracovávání a analýzy operativních informací a jejich následné předávání adresátům. Bylo jí umožněno podávání žádostí na zahájení, vedení nebo koordinaci vyšetřování příslušných orgánů a současně i ve zvláštních případech navrhopat založení společných vyšetřovacích týmů či informačním napomáháním ve vyšetřování. Tyto úkoly jsou stanoveny v článku 5 uvedeného rozhodnutí. Lze z toho vysledovat, že přestože pracovníci Europolu nebyli vybaveni pravomocemi přímo se účastnit donucovacích úkonů s kolegy donucovacích orgánů členských států, tak i toto informační analytické a koordinační zapojení můžeme vnímat jako takový mezistupeň, než dojde k zakotvení pravomocí pracovníků Europolu přímo se účastnit vyšetřování ve věcech, ke kterým má samozřejmě Europol mandát.

Současně s udělením subjektivity může Europol vstupovat do právních vztahů s dalšími subjekty a navazovat spolupráci např. s evropskými úřady OLAF, FRONTEX či CEPOL.

2.2 Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva

Přestože jsou stále patrnější úspěchy dosažené v prostoru svobody, bezpečnosti a práva, nenechává se Evropská unie ukolébat. Minimálně by měl být zachováván stávající standard lidských práv a svobod, demokracie a zejména možnost volného pohybu osob ve světle schengenských dohod a stanovených úkolů a cílů v primárních smlouvách. Následně by

---

¹⁸ SYLLOVÁ, Jindřiška, PÍTROVÁ, Lenka, PALDUSOVÁ, Helena. *Lisabonská smlouva. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 2.

¹⁹ Rozhodnutí Rady ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol). Evropský věstník L 121/37, 15. května 2009.

ochrana těchto standardů měla být převáděna do různých akčních plánů.²⁰

Přestože není jednoduché se mezi všemi členskými státy domluvit a prosadit názory, které by mohly vést ke zvýšení bezpečnosti občanů, tak zastávám názor, že se stále daří tento vysoký standard udržovat. Jedná se o systém, který drží prim mezi cíli Evropské unie, neboť úzce souvisí s dodržováním základních lidských práv a svobod.

Například uzavření Průmské smlouvy nejprve mimo rámec Evropské unie a její následné zakomponování do právního rámce v sobě skýtá velké možnosti ve zkvalitnění policejní a justiční spolupráce. Avšak s předáváním citlivých údajů jde ruku v ruce nebezpečí se zneužitím údajů nacházejících se v daných informačních systémech.

Svoboda, bezpečnost a právo. Tyto tři vzájemně neoddělitelné pojmy mají jednoho společného jmenovatele – občana či jednotlivce a naplnění jednoho nelze plně dosáhnout bez dalších dvou. Zachování správné rovnováhy mezi nimi musí být proto vedoucí myšlenkou pro činnost Unie.²¹

2.2.1. Svoboda

Prostor svobody je názorově pevně uchopitelný již od samého počátku tvorby prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Pro potřeby vnitřního trhu a odbourání omezení v pohybu občanů členských států přes vnitřní hranice Evropské unie bylo zapotřebí odstranit bariéry ve volném pohybu. Toto se začalo dařit při tvorbě jednotného vnitřního trhu a s ním spojeným volným pohybem nejprve pracovních sil v rámci Unie, ale postupně tato svoboda rozkvetla do překrásného květu nejen pro všechny občany Evropské unie, ale i pro legální migranty z třetích zemí.

Zakotvením občanství Evropské unie byla umožněna svoboda pohybu pro všechny občany členských států. Každý občan se může svobodně rozhodnout, na kterém místě v Unii bude bydlet, ale současně má zaručeno, že zde může i volit nebo být volen, aniž by byl občanem daného státu.

Taktéž bylo umožněno bez diskriminace, pouze s některými objektivními omezeními, hledání zaměstnání kdekoli v Unii, dokonce se zachováním určitých sociálních práv. Pojem svoboda tedy není jen volným pohybem, ale i možností využívat svá základní práva a svobody tak, jak jsou zakotveny v Listině základních práv a svobod Evropské unie, aby je nikdo neohrožoval. Bohužel tuto svobodu využívají a také zneužívají i kriminálně

---

²⁰ Viz Akční plán Rady a Komise ze dne 10. června 2005, kterým se provádí Haagský program o posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii.

²¹ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prismatem Lisabonské smlouvy)*. Praha: Linde, 2010, s. 153.

závadové osoby a organizované skupiny občanů Evropské unie, též občané třetích států, a to při páčání trestné činnosti. Přestože je pojem volný pohyb hlavním institutem, nemůže existovat právě bez bezpečnosti a práva.

2.2.2. Bezpečnost

Za tímto účelem byl vytvořen systém ochrany, který byl nejprve začleněn do třetího pilíře maastrichtského chrámu a postupně precizován a po částech převáděn do pilíře prvního. Tento systém obsahuje opatření k potírání trestné činnosti, vhodná opatření pro kontrolu vnějších hranic a právo azylu a přistěhovalectví. Ochrana občanů prostřednictvím vhodných opatření za účelem předcházení trestné činnosti či vlastním odhalováním a vyšetřováním již spáchané trestné činnosti a spravedlivým potrestáním pachatele je způsobem, jak docílit bezpečnosti občanů v Evropské unii. Zachování a zvyšování bezpečnosti je možné prostřednictvím legislativních opatření institucí Evropské unie, jako například rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu prostřednictvím společných vyšetřovacích týmů, možností efektivního předávání, shromažďování, analýzy, uchovávání a výměny kriminálně relevantních informací prostřednictvím Europolu.

2.2.3. Právo

Prostřednictvím práva dochází ke stírání rozdílů národních úprav. Například vzájemným uznáváním soudních rozhodnutí v civilních i trestních věcech. Dále uznáváním diplomů v členských státech, uzavíráním úmluv, které ulehčují vzájemnou spolupráci donucovacích orgánů členských států, stanovováním minimálních norem nejzávažnějších trestných činů. Žít v prostoru, kde se dodržují zákony, vyvolává pocit svobody, neboť zde existuje záruka ochrany před jakýmkoli formami diskriminace.

3. Policejní spolupráce při odhalování a vyšetřování organizované trestné činnosti

Trestněprávní jurisdikce, jakožto součást právního systému každého státu, je z bezpečnostního hlediska považována za suverénní oblast, kterou si každý stát chrání své hodnoty. Jestliže se některý stát stane členem Evropské unie, pak kromě toho, že má své hodnoty, které ve vlastním zájmu chrání, musí zároveň akceptovat také hodnoty jiných členských států. Tímto krokem tedy paralelně vznikají společné zájmy a hodnoty všech členských států, které je také nutno účinně chránit, aby proces integrace nebyl nijak narušován. Z tohoto důvodu začalo docházet ke sblížování či harmonizaci jednotlivých trestněprávních systémů. Jedná se o minimální harmonizaci skutkových podstat trestných činů a vzájemné uznávání justičních rozhodnutí.²² Takové sblížování se obecně nazývá europeizace. Nejde však pouze o hmotněprávní oblast trestního práva a uznávání rozhodnutí justičních orgánů, ale samozřejmě i o samotný proces odhalování a vyšetřování trestné činnosti na území Evropské unie.

Nutno konstatovat, že doposud každá evropská úprava, která vede k europeizaci trestního práva, je ze strany členských států považována za akt omezování národní suverenity státu, případně je podezřívána z útoku na národní suverenitu státu ze strany orgánů Evropské unie. Z výše uvedeného lze dovodit, proč se oblast policejní a justiční spolupráce nebo spolupráce v oblasti justice a vnitra stala součástí třetího mezivládního pilíře po uzavření Maastrichtské smlouvy či její novelizací v podobě Amsterodamské smlouvy. Na druhou stranu si ale státy uvědomují, že prosazováním svobody volného pohybu osob má za následek zvyšování páchaní trestné činnosti, tudíž koordinovaný harmonizační postup členských států je východiskem k bezpečnější Evropě. Nezbytnost harmonizovat trestní právo odráží do značné míry také vnější vlivy, zvláště nárůst mezinárodní a příhraniční zločinnosti. Pachatelé trestných činů tak přicházejí z různých zemí a kontinentů, mají různá státní občanství a po spáchání trestné činnosti nezdědka hledají útočiště v různých státech.²³

Europeizace trestního práva spočívá v tom, že daná problematika je upravována jak zřizovacími smlouvami, tak i sekundární legislativou Evropské unie v podobě rámcových rozhodnutí s následným harmonizačním provedením do právního řádu dané členské země. Proto byly vydány jak právní normy hmotně právního charakteru v podobě sblížení některých skutkových podstat nejzávažnějších trestných činů, tak i normy procesní v podobě postupů

---

²² TOMÁŠEK, Michal a kol. *Europeizace trestního práva*. Op. cit., s. 13.

²³ TOMÁŠEK, Michal a kol. *Europeizace trestního práva*. Op. cit., s. 15.

předávání pachatelů trestné činnosti na teritoriu EU, zajišťování důkazů v jiných členských státech EU nebo v podobě konstituce společného prověřování a vyšetřování příhraniční trestné činnosti.

Odhalováním a vyšetřováním organizované trestné činnosti ve všech jejích formách se v České republice zabývají útvary Policie České republiky s celostátní působností. Jedná se o Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Národní protidrogová centrála a Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality. Do určité míry se s odhalováním organizované kriminality setkávají vyhledávací orgány Celní správy, a to např. na úseku drog či nelegálního obchodu s vojenským materiálem. O těchto útvarech však bude pojednáno v dalších kapitolách. Nicméně vzájemná spolupráce je běžná i mezi těmito útvary.

Mezinárodní spolupráci v trestních věcech lze rozdělit na dva druhy, a to na spolupráci justiční, jejímž cílem je získání důkazů použitelných v rámci trestního řízení před soudem, a na spolupráci policejní, jejímž cílem je získání a ověření informací operativního charakteru. Tento způsob získání informací a skutečností důležitých pro trestní řízení může být taktéž použito za důkaz trestního řízení, pokud bude vydán souhlas příslušných soudních orgánů dožádané smluvní strany.²⁴

V rámci šetření organizované trestné činnosti často detektivové získávají poznatky o páchané trestné činnosti organizované zločineckou anebo teroristickou skupinou postihující dva nebo více členských států Evropské unie. Vzhledem k jejímu rozsahu, závažnosti a následkům je nezbytný společný postup členských států při opatřeních směřujících k jejímu potírání, které překračuje hranice daného státu. V tomto případě nastupují postupy v rámci policejní spolupráce mezi státy, na jejichž území je páchána trestná činnost.

Tato policejní spolupráce funguje ve dvou rovinách, kdy první rovinou je spolupráce informační, a to na základě žádosti nebo jako spontánní spolupráce z vlastního popudu, pokud policejní orgán dojde k závěru, že tyto informace jsou pro vyrozumívanou stranu důležité. Druhou formou je spolupráce v rámci provádění vlastních úkonů trestního řízení. První forma spolupráce má nastaveno několik informačních kanálů, kdy je realizována prostřednictvím Národní jednotky Europolu, jež ji postoupí bez zbytečného odkladu styčné kanceláři České republiky u Europolu nebo přímo dožadovanému zahraničnímu útvaru. Pokud žádost nesnese odkladu nebo hrozí nebezpečí z prodlení, může dožadující útvar policie kontaktovat přímo styčného důstojníka policie působícího při styčné kanceláři České republiky u Europolu. Pokud k tomuto dojde, vyrozumí Národní jednotku Europolu útvar policie, který žádost

---

²⁴ Vyplývá z čl. 39 Schengenské prováděcí úmluvy.

o informace zaslal. Dalším možným informačním kanálem je Národní ústředna Interpolu a její styční důstojníci, Národní centrála SIRENE. Takovou komunikací mezi žadatelem a adresátem nejen že dochází ke značnému krácení lhůt při vyřízení, ale značně to také usnadňuje další činnost policejních orgánů, které mohou pružněji reagovat na vzniklou operativní situaci v daném trestním řízení.

Dále však mohou policejní útvary v rámci policejní spolupráce při odhalování a vyšetřování trestné činnosti zasílat žádosti přímo policejním útvarům jiného státu. Tato spolupráce vychází z uzavřených mezinárodních smluv mezi Českou republikou a druhým státem. V rámci policejní spolupráce bylo podepsáno několik mezinárodních smluv mezi Českou republikou a sousedícími státy, které umožňují přímou spolupráci policejních orgánů, celních orgánů a dalších orgánů působících při ochraně státních hranic.²⁵

V případě této přímé policejní spolupráce jsou žádosti zasílány na společná policejní centra zřízená na vybraných hraničních přechodech tak, jak je tomu v případě hraničního přechodu Mikulov – Drasenhofen (ČR – Rakousko), Hodonín – Holíč (ČR – SR), též na další centra zřízená mezi Českou republikou a všemi jejími sousedícími státy. Na těchto společných centrech společně pracují jak čeští policisté, tak policisté daného státu, kteří si tyto žádosti předávají osobně a lze tedy na ně bezprostředně reagovat. Z toho vyplývá, že časový úsek mezi vypracováním žádosti, jejím zasláním, vyřízením a následným zasláním výsledku se značně zkracuje, což má velký vliv jak pro policejní orgán z hlediska aktuálnosti informací, lhůt, rychlosti a délky řízení, tak i pro občana, který požaduje, aby byl pachatel trestné činnosti v co nejkratší době postaven před soud a za své protiprávní činy spravedlivě souzen.

Na tato společná policejní centra jsou vybíráni policisté se zkušenostmi s trestním řízením a současně s jazykovým vybavením.

3.1. Právní aspekty policejní spolupráce

Primárně vychází současná policejní spolupráce z uzavřené Schengenské dohody a z navazující Schengenské prováděcí úmluvy, která v původních člancích č. 39 a 46

---

²⁵ Např. smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o spolupráci v boji proti trestné činnosti, při ochraně veřejného pořádku a při ochraně státních hranic ze dne 27. prosince 2004 vstoupila v platnost dne 24. února 2005. Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o spolupráci policejních orgánů a orgánů působících při ochraně státních hranic v příhraničních oblastech ze dne 19. září 2000 vstoupila v platnost 1. srpna 2002. Smlouva mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o policejní spolupráci a o druhém dodatku k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních z 20. dubna 1959 a ze dne 14. července 2005.

upravovala výměnu informací. V současné době byl obsah těchto článků nahrazen sekundární legislativou, a to konkrétně tzv. Švédským rámcovým rozhodnutím.²⁶

Takto mohla být nastavena spolupráce a předávání informací mezi donucovacími orgány členských států prostřednictvím ústředních orgánů, styčných důstojníků nebo prostřednictvím tzv. přímé spolupráce mezi policejními orgány.

Evropská unie nyní disponuje několika informačními kanály, kterými se předávají a vyměňují operativní a jiné informace mezi policejními a obdobnými orgány. Jedná se o Europol, Interpol, SIRENE, styčné důstojníky, společná policejní a celní centra a taktéž přímá komunikace mezi zahraničními policejními partnery.

3.1.1. Švédské rámcové rozhodnutí

Donucovací orgány při plnění svých úkolů pro zajištění prevence, vyhledávání, odhalování a vyšetřování trestné činnosti na vnitrostátní úrovni i na úrovni mezinárodní potřebují získávat informace. Nelze si představit, že by tato činnosti k zajištění bezpečnosti byla prováděna bez řádného předávání informací. Právě odhalování a vyšetřování nejzávažnější trestné činnosti je závislé na získávání informací, přičemž kanály těchto informací a jejich předávání musí být co nejpřesnější, a pokud možno v co nejkratším termínu.

Právní úprava mezinárodní výměny těchto informací je upravována od klasických bilaterálních a multilaterálních mezinárodních smluv,²⁷ dále pak unijní právní úpravou.

Za účelem zkvalitnění plnění úkolů trestního řízení vstoupilo v platnost Rámcové rozhodnutí Rady 206/960/SVV o zjednodušené výměně operativních a jiných informací mezi donucovacími orgány členských států EU.

Za tímto účelem bylo harmonizováno dožádání o informace nebo zaslání informací vlastních a to v rámci zahájeného trestního řízení ve stádiu prověřování nebo vyšetřování. V souvislosti s konkrétními důvody požadavku, byly stanoveny lhůty pro vyřízení v podobě naléhavé žádosti v termínu osm hodin, spěšná žádost v podobě jednoho týdne a běžná žádost ve lhůtě 14 dnů. Dá se však zasílat informace jinému členskému státu i spontánně bez žádosti, pokud bude naznáno, že se jedná důležitou informaci

V případě naléhavé žádosti můžeme použít jako komunikační kanál Úřad služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia. U spěšné a běžné žádost lze použít

---

²⁶ Rámcové rozhodnutí č. 960/2006 o zjednodušení výměny operativních a jiných informací mezi donucovacími orgány členských států EU.

²⁷ Úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních mezi členskými státy Evropské unie ze dne 29. května 2000.

kterýkoli dostupný komunikační kanál v podobě EUROPOLU, INTERPOLU, SIRENE, styčných důstojníků, společných policejních a celních center, či přímo mezi policejními orgány. Pokud je žádost ale v gesci Europolu, tak tento musí být vyrozuměn.

Další výhodou systému je, že je stanovena zpětná vazba v podobě značení spolehlivosti zdroje a přesnosti informací. Současně pak odesílatel dané informace může rozhodnout o tom, že daná informace bude využita jen pro účel, pro který byla vyžádána.

Tento způsob policejní spolupráce velmi výrazně zrychlil a zefektivnil vlastní vyšetřování daných kauz.

3.1.2. Prümská smlouva

Prümská smlouva²⁸ tvoří jeden z příkladů zakotvení vícerychlostní Evropské unie.

Sedm členských států EU se dohodlo na uzavření dané smlouvy s cílem usnadnění výměny údajů o DNA, otisků prstů a státních poznávacích značek automobilů. Jedná se o další zlepšení mechanismů výměny informací mezi donucovacími orgány smluvních států.

Smlouva, jakožto klasická mezinárodní smlouva, byla podepsána mimo rámec Evropské unie, věcně však upravuje spolupráci a bezpečnostní problematiku Unie. Smluvní státy si přitom stanovily, že do tří let od jejího vstupu v platnost provedou iniciativu za účelem jejího začlenění do právního rámce Evropské unie.²⁹

Existuje zde jistá paralela s vývojem schengenského systému, a i proto je Prümská smlouva někdy označována jako Schengen III.³⁰

Takto se stalo Rozhodnutím Rady č. 2008/615/SVV ze dne 23. června 2008 o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorizmu a přeshraniční trestné činnosti, a Rozhodnutí Rady č. 2008/616/SVV ze dne 23. června 2008 o provádění rozhodnutí 2008/615/SVV o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorizmu a přeshraniční trestné činnosti. Ačkoli o začlenění Prümské smlouvy do právního rámce Evropské unie panovala převážná shoda, někteří politikové vyjadřovali obavy ohledně dopadu na ochranu osobních dat.

Komisař pro oblast spravedlnosti a vnitra Franco Frattini přivítal schválení implementace Prümské smlouvy. „Přeshraniční trestná činnost a terorismus si žádají účinnou

---

²⁸ Smlouva o posílení přeshraniční spolupráce zejména při boji s terorizmem, přeshraniční trestnou činností a nelegální migrací uzavřená dne 27. května 2005 ve městě Prüm, SRN.

²⁹ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prismatem Lisabonské smlouvy)*. Op. cit., s. 282.

³⁰ VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008, s. 117.

a efektivní přeshraniční reakci policie i orgánů činných v trestním řízení.“ Německý ministr vnitra Wolfgang Schäuble prohlásil, že rozhodnutí (o Prümské smlouvě) přinese policii „významný nový zdroj informací“, který jí napomůže odhalovat trestné činnosti. Český ministr vnitra Ivan Langer pozitivní efekty dokumentoval na zkušenostech sousedního Rakouska, které již svou databází DNA v rámci smlouvy sdílí. Během platnosti této smlouvy bylo podle ministra odhaleno 38 pachatelů do té doby nevyřešených vražd a asi tři stovky pachatelů závažných násilných činů. K implementaci Prümské smlouvy mají ovšem výhrady britští konzervativci a liberálové, kteří tvrdí, že o zahrnutí této smlouvy neproběhla řádná demokratická diskuse ani na půdě národních parlamentů, ani na půdě Evropského parlamentu a že dohoda, platná původně jen v několika členských státech, byla do evropského práva „vpašována“.³¹

Hlavním přínosem spolupráce je on-line přístup členských států do národních databází včetně automatického vyhledávání, a to prostřednictvím určeného národního kontaktního místa. Tento přístup je v prvním kole založen pouze na stanovení shody anonymního záznamu v databázi s kontrolním vzorkem. Teprve pokud je stanovena shoda, tak přichází na řadu vlastní žádost o sdělení dalších informací.

V České republice byl v provozu informační systém evidence motorových vozidel, který byl vytvořen již v devadesátých letech. V souvislosti s jeho funkčností byla zavedena databáze nová, která ovšem nefunguje, jak by měla, a dokonce vykazuje evidenční chyby. Kvůli tomu byl nucen rezignovat ministr dopravy Pavel Dobeš.

Přestože byl systém výměny informací dle Prümské smlouvy schválen většinou, nebyly rozptýleny pochyby o jeho legitimnosti, zejména v souvislosti s nemožností ovlivnění rozhodnutí ze strany Evropského parlamentu či parlamentů národních.³²

3.1.3. Tvorba společných vyšetřovacích týmů

Pokud budeme dále probírat policejní spolupráci, je nutné také popsat postupy spolupráce policejních orgánů při plnění úkolů v trestním řízení, kdy trestná činnost přesahuje hranice členského státu, samostatná vyšetřování by byla komplikovaná a je vhodnější postupovat podle pravidel stanovených a vycházejících z mezinárodní smlouvy,³³ z případně

---

³¹ *Ministři se dohodli na posílení policejní spolupráce* [online]. EurActiv.cz, 13. června 2004 [cit. 25. listopadu 2012]. Dostupné na <<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/clanek/ministri-se-dohodli-na-posileni-policejni-spoluprace>>.

³² VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámeček spolupráce v trestních věcech v EU*. Op. cit., s. 115.

³³ Úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních mezi členskými státy Evropské unie ze dne 29. května 2000 č. 55/2006 Sb. m. s., Druhý dodatkový protokol k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních z 8. listopadu 2001 č. 48/2006 Sb. m. s.

rámcového rozhodnutí.³⁴

Přestože společné vyšetřovací týmy spadají svou formou do justiční spolupráce, neboť se jedná o specifickou formu právní pomoci, lze také konstatovat, že na podkladě takto zřízených vyšetřovacích týmů dochází v prvotní fázi šetření trestné činnosti (v České republice se tato fáze trestního řízení nazývá prověřováním) k výměně operativně kriminalistických informací, které následně slouží k vyhodnocování dalších postupů trestního řízení a k volbě použitých prostředků provádění a zajišťování důkazů. Tyto informace se předávají již bez další žádosti o právní pomoc, jak bylo běžné prostřednictvím státních zastupitelství, tj. přímo mezi policejními orgány či jinými bezpečnostními složkami zainteresovanými na společném vyšetřovacím týmu, a to buď na základě žádosti o sdělení informací, nebo přímo na společných poradách týmů.

Původní formy právní pomoci byly koncipovány jako jednosměrné kanály mezi dožadujícím státem a dožádaným státem. Tento koncept však byl již v dnešní době, tedy v teritoriu Evropské unie, nevyhovující, a to právě z důvodu jednosměrnosti a také z časových důvodů. Klasická právní pomoc je totiž zasílána policejním orgánem prostřednictvím dozorového státního zástupce přes nejvyšší státní zastupitelství do dožádaného státu, který má vesměs podobný systém předávání žádosti. Jedná se o určitou formu pyramidy, kdy základní podstavec této pyramidy tvoří policejní složky.

Proto byl v rámci Evropské unie vytvořen specifický systém v podobě společných vyšetřovacích týmů. Primární rámec Evropské unie stanovoval čl. 30 Amsterodamské smlouvy a v současné době jej upravuje čl. 88 Smlouvy o fungování Evropské unie. Institut společných vyšetřovacích týmů byl následně zapracován do Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, konkrétně v čl. 13.

V praxi je postup takový: pokud závažná trestná činnost přesahuje hranice členského státu do dalšího státu či států a charakter a způsob páchaní trestné činnosti, různá propojená seskupení pachatelů z různých států, četnost spáchaných deliktů a dalších faktorů naznačují, že by vyšetřování dané věci jen v rámci daného státu bylo problematické a velmi komplikované, pak vejde donucovací orgán v jednání se státem, kde jsou páchána další dílčí jednání dané skupiny pachatelů.

Obdobná situace nastává v momentu, kdy z důvodů zasílání informací prostřednictvím Europolu a jeho zapojením a provedenou analýzou, zjistí pracovník Europolu, že daná trestná činnost propojuje několik členských států, podá taktéž podnět

---

³⁴ JIT – Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech 2002/465/JVV.

k založení společného vyšetřovacího týmu, kterého se také může účastnit.

Ve vhodných případech po vzájemném vyhodnocení, samozřejmě se zapojením daných prokuratur a státních zastupitelství, může dojít k závěru, že pro vyšetřování dané trestní věci bude vhodnější sestavit společný vyšetřovací tým a provádět tak úkony trestního řízení v rámci společného vyšetřovacího týmu. Policejní orgán, státní zástupce, zástupce Europolu či Eurojustu navrhne, aby tato eventuální spolupráce byla řešena na nadnárodní úrovni. V tom případě prokurátoři a státní zástupci prostřednictvím generálních prokuratur, v České republice prostřednictvím Nejvyššího státního zastupitelství, uzavřou mezinárodní dohodu o vytvoření společného vyšetřovacího týmu, a to na základě Rámcového rozhodnutí Rady č. 2002/465/JVV ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech.

Jak bylo výše popsáno, postupuje se tak s ohledem na rychlost řízení, snadnější dostupnost informací, snadnější předávání již provedených důkazů a účasti u prováděných důkazů. Proto je domluvena schůzka zástupců členských států, kteří by se do společného vyšetřovacího týmu zapojili. Zde jsou probrány jednotlivé aspekty dané spolupráce, stanoven účel a cíl vytvořeného týmu. Na tomto místě je nutno konstatovat, že již před touto schůzkou policejní orgány i státní zástupci neformálně spolupracují a vyměňují si informace tak, aby byly pro připravovanou schůzku nachystány potřebné materiály k projednání. Schůzky se účastní zástupci policejních orgánů, dozorový státní zástupce a zástupce nejvyššího státního zastupitelství nebo prokuratury daného členského státu. Mohou se také účastnit zástupci Eurojustu a Europolu, pokud to vyplývá z jejich mandátu. Zde jsou tedy dohodnuty parametry spolupráce a délka doby působení týmu. Následně zástupci nejvyššího státního zastupitelství či prokuratury vypracují a podepíší smlouvu o zřízení společného vyšetřovacího týmu.³⁵

Pokud to vyplývá z mandátu Europolu a ze získaných informací dospějí pracovníci Europolu k názoru, že by bylo vhodnější další úkony dvou a více států provádět v rámci SVT, podá podnět daným donucovacím složkám a vyvolá jednání. Pokud v rámci těchto jednání dojde k dohodě a bude uzavřena mezinárodní dohoda o vytvoření společného vyšetřovacího týmu, je zvolen jeden.

V rámci vlastního vyšetřování dochází k přímé komunikaci mezi členy vyšetřovacího týmu, k předávání informací, stanovují se společné úkoly. Za tímto účelem se konají pracovní porady, kterých se můžou účastnit i státní zástupci. Úkony provedené v rámci společného vyšetřovacího týmu v jednom státu, jsou použitelné jako důkaz ve státu druhém, pokud jsou splněny náležitosti zachování práv obviněných a jejich obhajoby. Stejným způsobem jsou

---

³⁵ Tato smlouva vychází z Doporučení Rady ze dne 8. května 2003 o modelové smlouvě o zřízení společného vyšetřovacího týmu 2003/C 121/01.

použitelná vypracovaná znalecká zkoumání.

Činnost v rámci společného vyšetřovacího týmu má velkou výhodu v možnosti rychle a efektivně reagovat na průběh vyšetřování. Tím se v rozsáhlých kauzách podstatným způsobem krátí lhůty vyšetřování.

Velkým přínosem je i zapojení Eurojustu, který vytváří jak technickou, poradenskou, tak i finanční podporu při vedení společného vyšetřování

3.2. Přeshraniční spolupráce policejních orgánů

3.2.1. Přeshraniční sledování

V rámci zajišťování důkazů pro trestní řízení mohou policejní orgány použít institutu sledování osoby či věci, pokud je vedeno řízení o úmyslném trestném činu. Současně musí být splněno kritérium nemožnosti sledovaného účelu dosáhnout jiným způsobem, či by bylo podstatně ztížené.

Vzhledem k tomu, že se v tomto případě jedná o zásah do garantovaných práv a svobod občanů, je stanovena povinnost souhlasu státního zástupce. Pokud by však bylo zasahováno do domovní svobody, listovního tajemství nebo jiných písemností uchovávaných v soukromí, je již zapotřebí souhlasu soudu. Existují však výjimky. Zejména se jedná o provedení sledování se souhlasem osoby, do jejíchž práv a svobod má být zasahováno. Dále to bude v případech, kdy lze sledování osob a věcí uskutečnit bez souhlasu státního zástupce, pokud věc nesnese odkladu a pokud nebude zasahováno do domovní svobody, listovního tajemství či písemností uchovávaných v soukromí. V tomto případě musí být souhlas udělen dodatečně, a to do 48 hodin.

Toto jsou základní podmínky institutu sledování osob a věcí v ČR. V dnešní době jsou však již známy instituty sledování v rámci více evropských států. Hovoříme o přeshraničním sledování. Tyto úkony trestního řízení provádí specializovaná pracoviště Služby kriminální policie a vyšetřování, která o tom pořizují záznamy.

Při tomto sledování by docházelo k zásahům do suverenity státu, kde by bylo cizozemským orgánem prováděno vlastní sledování. Za tímto účelem byly politickými reprezentacemi vypracovány mezinárodní smlouvy, jedná se o bilaterální smlouvy mezi Českou republikou a sousedními státy.³⁶

---

³⁶ Např. Smlouvy mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo, o dodatcích k Evropské úmluvě o vzájemné pomoci ve věcech trestních z 20. dubna 1959 a usnadnění jejího používání, uveřejněné pod č. 68/2002 Sb. m. s., ve znění pozdějších předpisů.

Za účelem usnadnění plnění úkolů trestního řízení se smluvní státy dohodly, že umožní svým policejním orgánům provádět sledování osob a věcí i přes hranice daného státu, ale ovšem za současného určitého omezení a stanovení pravidel.³⁷ Přeshraniční sledování je prováděno, zejména pokud byla schválena žádost o sledování v souladu s právním řádem ČR,³⁸ za písemného souhlasu státního zástupce či soudu a zpravidla na základě předem podané žádosti o právní pomoc. Pokud dožádaný členský stát vysloví se sledováním souhlas, může přeshraniční sledování proběhnout s tím, že jej budou realizovat pracovníci specializovaného pracoviště žadatele, nebo si dožádaný členský stát stanoví, že v případě překročení státní hranice sledování převezme. Přitom však musí policejní či celní orgán vyrozumět prostřednictvím Národní centrály SIRENE členský stát, v němž má příhraniční sledování probíhat. Takto vypadá běžná varianta příhraničního sledování.

V praxi však může vzniknout i varianta, kterou nazýváme „urgentní“. Taková situace nastane v momentě, kdy nelze smluvní stát předem požádat o právní pomoc, ale je zapotřebí sledovat osobu na území daného členského státu. Z důvodu naléhavosti případu je možné ve sledování pokračovat za předpokladu, že je věc ihned konzultována se státním zástupcem, který vysloví souhlas se sledováním a vyrozumí NC SIRENE jakožto ústřední místo státu, ze kterého sledování probíhá. NC SIRENE pak vstoupí v jednání s žádanou stranou, aby bylo dosaženo jejího souhlasu ke sledování. Pokud dožádaná strana souhlas nedá nebo pokud uplynula lhůta pěti hodin od překročení hranice, sledování musí skončit a záznamy z něj pořízené musí být zničeny

Obdobně je materie zpracovaná i v rámci Neapolské úmluvy II,³⁹ avšak s tím rozdílem, že zde je zúžená možnost příhraničního sledování na vybraný okruh trestných činů).

3.2.2. Přeshraniční pronásledování

Dalším institutem rozšiřujícím zvláštní způsoby policejní spolupráce a oprávnění policejních orgánů v rámci Evropské unie je příhraniční pronásledování. Toto bylo primárně zakotveno stejně jako přeshraniční sledování v Schengenské prováděcí úmluvě, která stála mimo rámec EU. Vstupem v platnost Amsterodamské smlouvy došlo k začlenění schengenského *acquis* do rámce Evropské unie. Tím pádem se stal čl. 41 součástí evropského práva. Se sousedními státy České republiky se však primárně používají bilaterální smlouvy.

---

³⁷ Čl. 40 Úmluvy k provedení Schengenské dohody, který byl změněn Rozhodnutím Rady 2003/725/SVV ze dne 2. října 2003, kterým se mění čl. 40 odst. 1 a odst. 7 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích.

³⁸ § 158d odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ Akt Rady ze dne 18. prosince 1997, kterým se na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii vypracovává Úmluva o vzájemné pomoci a spolupráci mezi celními správami.

První podmínkou využití přeshraničního sledování je již započaté sledování podezřelé osoby ze spáchání extradičního trestného činu nebo vyhnutí se kontrole v příhraniční oblasti.

Pokud dojde k přeshraničnímu pronásledování, bezprostředně dochází k vyrozumění sousedního státu, kam pronásledování směřuje, a to prostřednictvím operačního střediska, případně společného policejního a celního centra. Vždy však musí být vyrozuměna NC SIRENE, která je stanovena ústředním místem.

3.2.3. Smíšená hlídková služba

Je to forma přeshraniční spolupráce, která nabývá na důležitosti v souvislosti s bezpečnostní situací v daném regionu v souvislosti se zvýšeným nápadem trestné činnosti. Nebo může jít o spolupráci v zajištění bezpečnosti při konání nějaké významné události, důležitého sportovního utkání, či katastrof atd. Tato spolupráce jednak napomáhá k místní a osobní znalosti příslušníků bezpečnostních sborů a současně zvyšuje účinnost a efektivitu jejich výkonu. Spolupráce se navazuje prostřednictvím kontaktních míst. Následně se dohodne, převážně písemně, jakým stylem bude spolupráce v hostitelském státu probíhat. Také např., zadlí bude příslušník v hostitelské zemi vybaven zbraní. Podmínky a náležitosti využívání této spolupráce stanovuje Průmská smlouva a následně Rozhodnutí Rady č. 615/2008 a č. 616/2008, o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti

V příhraničních oblastech s Českou republikou v Sasku budou více než dosud operovat společné hlídky saských a českých policistů. Společně operují už i dopravní policisté, jejich akce jsou taktéž financovány z evropských peněz. Saští policisté si spolupráci s českými kolegy pochvalují, její zintenzivnění si vynucuje ale právě rostoucí počet krádeží v pohraničí.⁴⁰

Obdobně takto spolupracují čeští a rakouští policisté v době konání Velké ceny závodů motocyklů v Brně, kde tváří společné hlídky v okolí Velké ceny a provádí kontrolu dodržování veřejného pořádku a prevenci proti zamezení krádeží zaparkovaných motocyklů.

3. 3. Vnitrostátní trestněprávní úprava

V rámci toho, aby byl pohled na tuto problematiku objektivní a ucelený, je nutné

---

⁴⁰ PELIKÁN, Aleš. V příhraničí bude více společných česko-německých policejních hlídek. PRÁVO, 30. dubna 2012, s. 1.

alespoň ve stručnosti rozvést trestněprávní úpravu v České republice, neboť je to především ona, která vytváří rámec fungování orgánů činných v trestním řízení. Trestní právo obsahuje dvě základní části: trestní právo hmotné a trestní právo procesní.

Česká republika používá v trestněprávní rovině zejména zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů účinný od 1. ledna 2010, též do 31. prosince 2009 platný a účinný zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon ve znění pozdějších předpisů. Tyto upravují ve své obecné části působnost trestních zákonů, trestní odpovědnost, okolnosti vylučující protiprávnost činu, zánik trestní odpovědnosti, trestní sankce, zahlazení odsouzení a zvláštní ustanovení o některých pachatelích. Ve zvláštní části tento zákon vymezuje jednotlivé skutkové podstaty trestných činů. Obecná a zvláštní část tvoří jeden celek, což znamená, že ustanovení zvláštní části trestního zákoníku se mohou uplatňovat pouze v souvislosti s některými ustanoveními části obecné a naopak.

Dalším důležitým zákonem je zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním – trestní řád, který stanovuje pravidla a postupy trestního řízení, včetně implementovaných norem evropské unie.⁴¹

3.3.1. Hmotněprávní úprava

Trestní právo hmotné je významným odvětvím českého veřejného práva, jehož úkolem je chránit důležité společenské vztahy před trestnými činy zejména tím, že stanovuje, co je trestným činem, a stanovuje za něj tresty a ochranná opatření. Tato úprava byla systematicky zakotvena v zákoně číslo 140/1961 Sb. trestní zákon ve znění pozdějších novel do 31. prosince 2009. Následně od 1. ledna 2010 vstoupil v účinnost zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník ve znění pozdějších novel. Na tyto právní normy dále navazuje například zákon č. 213/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, který je speciální úpravou ve vztahu k dětem a mladistvým.

V obecné rovině existují dva prameny hmotného práva: formální a materiální.

- a) Formální prameny práva – veškeré právní předpisy, jež v sobě nesou vyjádření normy trestního práva, tedy pramenem trestního práva hmotného jsou všechny právní předpisy, které normy trestního práva hmotného obsahují.
- b) Materiální prameny práva – společenské okolnosti a příčiny vzniku právní regulace v určité oblasti, tedy jednoduše řečeno důvody, které

---

⁴¹ Hlava 25 trestního řádu.

zákonodárce vedly k tomu vytvořit danou právní úpravu

Jako prameny práva lze brát pouze obecně závazné normativní právní akty; jenom zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest za ně lze uložit.

Prameny trestního práva hmotného:

- a) Ústava České republiky – ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb. Čl. 27 odst. 1,2 o trestněprávním vynětí, čl. 65 odst. 2 o trestní odpovědnosti prezidenta za velezradu, čl. 63 odst. 1 písm. j o právu udělovat amnestii prezidentem.
- b) Listina základních práv a svobod – usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb. – čl. 39, 40, kde je uvedeno, že jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit; jen soud rozhoduje o vině a trestu; čl. 6 odst. 3, v němž se nepřipouští trest smrti.
- c) Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament ČR souhlas – jsou bezprostředně aplikovatelné a závazné, rovnají se prakticky ústavním zákonům a jsou nadřazeny zákonům ostatním (např. Úmluva o právech dítěte, Úmluva o ochraně lidských práv, Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání).
- d) Rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii – je publikováno ve Sbírce zákonů.
- e) Nálezy Ústavního soudu – výsledek práce tohoto specifického soudního orgánu, závažná rozhodnutí pro všechny právnické a fyzické osoby, mají normativní povahu. Ústavnímu soudu je svěřena kontrola ústavnosti.

Do 31. prosince 2009 byl v účinnosti zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon ve znění pozdějších novel, který upravoval obdobně jako nový trestní zákoník, který je účinný od 1. ledna 2010, ve své obecné části působnost trestních zákonů, trestní odpovědnost, okolnosti vylučující protiprávnost činu, zánik trestní odpovědnosti, trestní sankce, zahlazení odsouzení, zvláštní ustanovení o některých pachatelích; ve zvláštní části rovněž vymezoval jednotlivé skutkové podstaty trestných činů.

Jak vyplývá z výše uvedeného, od 1. ledna 2010 je v účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., dále jen trestní zákoník. Tento je členěn na tři části: Část první – obecná část, Část druhá – zvláštní část a Část třetí – přechodná a závěrečná ustanovení. Část první a Část druhá jsou pak členěny na jednotlivé hlavy.

Vzhledem ke zpracovávanému tématu budu v této práci pojednávat pouze o nejzávažnějších trestných činech, jež jsou novým trestním zákoníkem označeny jako zvlášť závažné zločiny a které upravuje jednak tento zákoník, jednak mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána.

Po účely této diplomové práce je nutno z tohoto zákona vyjmout některá ustanovení, která vymezují a specifikují oblast organizované trestné činnosti a finanční kriminality. Jedná se o nejzávažnější formy trestné činnosti. zejm. o zločin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku). V současné době se nejčastěji mluví o následujících formách obchodování s lidmi (rozdělení dle účelu, za kterým jsou oběti vykořisťovány):

- za účelem sexuálního vykořisťování / nucené prostituce (pohlavní styk a jiné formy sexuálního zneužívání)
- nucená práce, praktiky podobné otroctví, dlužní otroctví, nucené služby, pracovní vykořisťování
- za účelem odnímání lidských orgánů či tkání
- nucené žebrání či nucení k páchání drobné trestné činnosti
- nucené sňatky

Pachatelem je pak každý, kdo přiměje, najme, zláká, ukryje, svede, dopraví, zadržuje nebo vydá dítě, aby ho jiným bylo užito k takovému jednání. A dále ten, kdo za použití násilí, lsti nebo pohrůžky násilí a jiné těžké újmy, zneužívaje omylu, tísně či závislosti, přiměje, najme, zláká, ukryje, svede, dopraví, zadržuje nebo vydá k takovému jinou osobu než dítě.

Jedná se o právní úpravu, která je řešena na unijní úrovni v rámci harmonizace skutkové podstaty tak, aby postihování takového jednání podléhalo účinným, přiměřeným a odrazujícím trestním sankcím v rámci celé unie. Jedná se o Rámcové rozhodnutí o boji proti obchodování s lidmi.⁴²

Dalším důležitým prvkem trestní ochrany je poškozování finančních zájmů Evropských společenství (§ 260 trestního zákoníku)

Jedná se o ochranu souhrnného rozpočtu Evropských společenství, rozpočtů spravovaných Evropskými společenstvími nebo jejich jménem. Jedná se o:

- vyhotovení, použití nebo předložení nepravdivých, nesprávných nebo neúplných dokladů
- uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslujících údajů, které se vztahují k příjmům nebo výdajům

---

⁴² Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 19. července 2002 o boji proti obchodování s lidmi 2002/629/SVV.

- neoprávněné zkrácení finančních prostředků, které tvoří příjmy nebo výdaje.

Další důležitou trestněprávní ochranu zahrnuje úprava boje proti terorismu v podobě zločinu teroristický útok (§ 311 trestního zákoníku).

Teroristické útoky, zejména teroristické útoky ve Spojených státech amerických ze dne 11. září 2001, přiměly vrcholné představitele z řad expertů a odborníků na danou problematiku z jednotlivých členských států Evropské unie k vytvoření systému protiteroristických opatření, a to sblížování právní úpravy členských států EU v oblasti terorismu a dále ve zvýšení počtu bezpečnostních opatření (letišť, budovy nejdůležitějších institucí vnitrostátních nebo mezinárodních, strategické objekty, např. elektrárny, přehrady apod.).

Na ochranu práv a zásad demokratické společnosti byly státy vyzvány k přijetí nezbytných opatření k ujednání teroristických trestných činů. Za tyto jsou považována úmyslná jednání, která mohou vzhledem ke své povaze nebo souvislostem závažně poškodit zemi nebo mezinárodní organizaci, byla-li spáchána s cílem závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit vládu či mezinárodní organizaci, aby jednala určitým způsobem nebo aby se jednání zdržela, nebo s cílem závažným způsobem destabilizovat (a)nebo zničit základní politické, ústavní hospodářské nebo sociální systémy země či mezinárodní organizace.

Za teroristické trestné činy jsou považovány:

- a) útoky ohrožující lidský život s možným následkem smrti
- b) útoky ohrožující tělesnou integritu člověka
- c) únos nebo braní rukojmí
- d) způsobení rozsáhlého poškození vládních nebo veřejných zařízení, dopravního systému, infrastruktury, včetně informačního systému, pevné plošiny na kontinentálním šelfu, veřejného místa nebo soukromého majetku, které může ohrozit lidské životy nebo vyústit ve značné hospodářské ztráty
- e) zmocnění se letadla, lodi nebo jiných prostředků veřejné či nákladní dopravy
- f) výroba, držení, získání, přeprava, dodání nebo užití zbraní, výbušnin nebo zbraní jaderných, biologických nebo chemických, jakož i výzkum a vývoj biologických a chemických zbraní
- g) vypouštění nebezpečných látek, zakládání požárů, vyvolání povodní nebo zavinění výbuchů, jejichž důsledkem je ohrožení lidských životů
- h) narušení nebo přerušení dodávek vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje, jehož důsledkem je ohrožení lidských životů

i) výhrůžky spácháním některého jednání uvedeného v bodech a–h.⁴³

Zajímavostí unijní úpravy v oblasti terorismu je to, že danou materii najednou upravovali právní akty všech tří pilířů Evropské unie.⁴⁴

Další oblastí úpravy je Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle § 283 trestního zákoníku. Jedná se o jeden z nejčastěji páchaných závažných trestných činů. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, prekurzor nebo jed.

Tímto ustanovením je chráněn zájem společnosti na jejím zdravém vývoji jak z pohledu fyzického či psychického zdraví, tak z pohledu mravního. Není totiž tajemstvím, že organizovaný zločin spojený s ilegálním drogovým obchodem proniká do nejvyšších sfér hospodářské, finanční, mediální i politické moci, což je dáno zejména obrovskými zisky, které mohou nejrůznější kartely investovat v ekonomickém a finančním světě, a to až do takové míry, že některé sektory legální ekonomiky se tak mohou dostat do rukou organizovaného zločinu.

Dále se pak jedná o trestné činy provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence podle § 265 trestního zákoníku, dále vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků podle § 280 trestního zákoníku, nedovolená výroba a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky podle § 281 trestního zákoníku a nakonec nedovolená výroba a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu podle § 282 trestního zákoníku.⁴⁵

3.3.2. Procesněprávní úprava

Česká republika je signatářem mnoha mezinárodních smluv, které upravují procesní postupy orgánů činných v trestním řízení, a to zejména ve vztahu k cizině. Dalším důležitým zákonem je zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním – trestní řád, který stanovuje pravidla a postupy trestního řízení v rámci České republiky. Stejně jako trestní zákoník upravuje obecné podmínky trestnosti a trestní odpovědnosti, jednotlivé skutkové podstaty trestných činů, ukládání trestů a ochranných opatření, tak trestní řád upravuje procesně právní

---

⁴³ Viz Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o boji proti terorizmu 2002/475/SVV.

⁴⁴ První pilíř – nařízení (ES) č. 2580/2001, druhý pilíř – společný postoj Rady EU k boji proti terorizmu č. 2001/930/SZBP a společný postoj Rady EU k boji proti terorizmu č. 2001/931/SZBP, třetí pilíř Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti terorizmu č. 2002/475/SVV.

⁴⁵ Zločiny jsou podle trestního zákoníku všechny úmyslné trestné činy s trestem odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby převyšující pět let, přičemž dále stanovuje, že zvláště závažný zločin je úmyslný trestný čin s trestem odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 10 let.

aspekty činnosti donucovacích orgánů České republiky při odhalování a vyšetřování organizované trestné činnosti či finanční kriminality s mezinárodním prvkem.

V rámci své diplomové práce se budu blíže zabývat procesními postupy orgánů činných v trestním řízení, zejména pak policejních orgánů, a to ve vztahu k jednotlivým procesním úkonům v rámci mezistátní spolupráce, které jsou následně použity před soudem jako důkaz a které jsou využívány v rámci jak českého právního řádu, tak i při právním styku s cizinou.

Jak jsem uvedl, trestní řád stanovuje práva a povinnosti procesních stran, ať se jedná o podezřelého, obviněného, obžalovaného, odsouzeného, tak i svědků, poškozených a orgánů činných v trestním řízení, tedy policejních orgánů, státních zastupitelství a soudů.⁴⁶

Pokud tedy budeme dále hovořit o procesních postupech, které jsou používány v rámci trestního řízení, tedy v tomto případě při právním styku s cizinou se zaměřením na práci policejních orgánů, tak stěžejní oblastí pro tyto postupy je Hlava 25 trestního řádu o právním styku s cizinou. Podle ustanovení této hlavy se postupuje jen tehdy, nestanoví-li vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, jinak.⁴⁷ V rámci Evropské unie byly vypracovány a schváleny právní instrumenty, které také upravují postupy policejních orgánů o spolupráci mezi státy evropské unie, též smlouvy o policejní spolupráci, jako například smlouvy uzavřené jednotlivě mezi Českou republikou a Slovenskou republikou, Rakouskou republikou či Spolkovou republikou Německo. Prim však zastává Schengenská prováděcí úmluva, zejména pak čl. 39 o policejní spolupráci. Dále pak např. Rozhodnutí rady 2008/615/SVV ze dne 23. června 2008 o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti

Pokud policejní orgán zahájí úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání některého z trestných činů uvedených v trestním zákoně, následují úkony trestního řízení v podobě zajišťování skutkových okolností a důkazů pro případné zahájení trestního stíhání. V rámci tohoto řízení pak postupují dle trestního řádu s přihlédnutím na právní normy Evropské unie a mezinárodních smluv.

V tomto případě se zejména jedná o úkony v podobě výměny kriminálně relevantních informací, ať už provádění různých prověrek k osobám, věcem, finančním záležitostem, nebo dotazů do evidencí. Toto může být provedeno prostřednictvím Interpolu, Europolu, SIRENE, styčných důstojníků v jednotlivých členských státech či prostřednictvím společných center policejní a celní spolupráce. Tato centra se nachází na společné hranici,

---

⁴⁶ § 12 trestního řádu.

⁴⁷ § 375 trestního řádu.

například na hranici mezi Českou republikou a Rakouskou republikou (Mikulov/Drasenhofen). Dále pak nastupují nástroje klasické justiční spolupráce formou mezinárodních právních pomoci v trestních věcech, případně nástroje unijní, které byly přijaty v souvislosti se zefektivněním trestního řízení a zajišťováním důkazů a výnosů z trestné činnosti, jako je sestavování společných vyšetřovacích týmů, zajišťování důkazních prostředků nebo evropský zatýkací rozkaz.

4. Institucionální systém orgánů bojujících proti organizovanému zločinu a finanční kriminalitě ve vztahu k České republice

Současná podoba institucionálního systému, potažmo orgánů, které bojují proti nejzávažnější trestné činnosti na území České republiky a proti mezinárodní trestné činnosti, je následující: největší bezpečnostní složkou v České republice je Policie České republiky, která jakožto orgán činný v trestním řízení odhaluje a vyšetřuje jak banální trestní delikty, tak právě i onu nejzávažnější trestnou činnost. Spadá do působnosti Ministerstva vnitra České republiky. Náplní práce Policie České republiky však není pouze danou trestnou činností odhalovat a vyšetřovat, ale v prvé řadě působit zejména preventivně a této trestné činnosti předcházet. Úkoly Policie České republiky jsou stanoveny v zákonu č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. I přesto, že se Česká republika může řadit relativně k bezpečnějším zemím Evropské unie, to neznamená, že zde není páchána závažná kriminalita. Poté, co se otevřely vnitřní hranice Evropské unie a začal fungovat schengenský systém, získal mezinárodní zločin volnější podmínky pro svou realizaci v rámci Evropy. Dokladem toho jsou např. bulharské organizované zločinecké skupiny páchající trestnou činnost v podobě scimingu platebních karet, a to na území Španělska, Německa, České republiky i dalších států Evropské unie. Aby páchání závažné mezinárodní trestné činnosti bylo co nejvíce znesnadněno, jsou vytvořeny instituce, které proti této závažné trestné činnosti bojují.

V institucionálním systému České republiky je hned několik složek, které plní úkoly policejních orgánů se zaměřením na spolupráci se zahraničními partnery. Zejména to je Policie České republiky. V rámci jejího členění je to Policejní prezidium a pod ním zařazený Úřad služby kriminální policie a vyšetřování, především pak Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Národní protidrogová centrála a Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality. Tyto útvary jsou začleněny pod Službu kriminální policie a vyšetřování (SKPV) s celorepublikovou územní působností, tedy pod dohledem Policejního prezidia.

Útvar pro odhalování organizovaného zločinu (UOOZ) se zabývá závažnými násilnými trestnými činy, nelegálními obchody, jako např. prodejem zbrojního materiálu, obchodem s lidmi a nelegální migrací, zločineckými strukturami, terorismem a extremismem, paděláním měny, závažnou majetkovou trestnou činností; tyto jsou přitom charakteristické tím, že pachatelé této trestné činnosti jsou členové případně mezinárodní organizované skupiny s vnitřní strukturou a dělbou jednotlivých rolí, případně se dopouští zvláště závažného zločinu účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1 trestního zákoníku

nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny podle § 107 odst. 1 trestního zákoníku. Je také nutné uvést, že pod UOOZ je začleněn Národní kontaktní bod pro terorismus, což je specializované centrální komunikační, informační a analytické pracoviště Policie České republiky, které se zabývá sběrem, vyhodnocováním, analýzou a zpracováním informací zjištěných Policií České republiky o teroristech a osobách důvodně podezřelých z napojení na teroristické organizace.

4.1. Policie České republiky

V České republice je Policie České republiky nejdůležitější a nejvytíženější bezpečnostní složkou v oblasti mezinárodní policejní spolupráce v trestních věcech, a to jak v prostoru Evropské unie, tak i mimo území EU. Je to dáno tím, že odhaluje a vyšetřuje převážnou část trestných činů stanovených v trestním zákoníku a dále tím, že pod Policejním prezidiem Policie České republiky je zařazen Úřad služby kriminální policie a vyšetřování, který zajišťuje koordinaci spolupráce a součinnosti útvarů Policie České republiky s mezinárodními organizacemi a bezpečnostními sbory jiných států. Zejména prostřednictvím Národní ústředny Interpolu, Národní centrály SIRENE a Národní jednotky Europolu (o nich bude pojednáno podrobněji v samostatných kapitolách), které jsou právě pod tento úřad začleněny.

Pod policejní prezidium jsou dále zařazeny útvary s celorepublikovou působností zabývající se nejzávažnějšími formami trestné činnosti. Jedná se o Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen UOOZ SKPV), Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen UOKFK SKPV) a Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen NPC SKPV). O těchto bude pojednáno v samostatné kapitole. Jsou to právě tyto útvary, které vstupují do mezinárodní komunikace se zahraničními partnery v rámci policejní spolupráce.

V této části práce však nelze opomenout útvary Služby kriminální policie a vyšetřování zařazené pod jednotlivými krajskými správami Policie ČR, ať už se jedná o odbory obecné či hospodářské kriminality, které taktéž odhalují a vyšetřují závažnou kriminalitu.

Dále policie České republiky vykonává úkony trestního řízení zaslaných mezinárodních právních pomoci z druhých států. Tyto jsou přeposílány prostřednictvím Nejvyššího státního zastupitelství a místně a věcně příslušného státního zastupitelství,

následně jsou předávány Policii České republiky k provedení požadovaných úkonů trestního řízení, pokud si dané úkony nehodlá státní zástupce provést sám a pokud se nejedná o plnění úkonů trestního řízení pod záštitou společného vyšetřovacího týmu, o čemž je pojednáváno v samostatné kapitole.

Pod Policejní prezidium Policie České republiky je dále zařazen Odbor informační kriminality, který v rámci své působnosti plní úkoly v oblastech trestné činnosti informační kriminality a kriminality, jež zásadním způsobem využívá informačních technologií k jejímu páchání. Dále zajišťuje kontaktní místo k přímé komunikaci se zahraničními policejními a bezpečnostními orgány při objasňování a vyšetřování trestné činnosti na úseku informační kriminality a trestné činnosti, v níž bylo zásadním způsobem využito informačních technologií k jejímu spáchání.

Pojem policejní spolupráce lze charakterizovat jako komplex činností, které v rámci plnění úkolů Policie České republiky mají vztah k partnerským orgánům cizích států nebo k mezinárodním organizacím. V praxi jsou to hlavně úkony, které mají za cíl objasnit skutečnosti důležité pro trestní řízení, ať se jedná o zajišťování důkazů, informací k pachatelům, informací k odcizeným věcem či hledaným osobám, v podobě výměny kriminálně policejních informací.⁴⁸

Níže budu pojednávat pouze o útvarech Policie České republiky, které se podílejí na odhalování a vyšetřování nejzávažnější kriminality, jež má vztah k České republice. Jedná se o Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování, který organizačně spadá přímo pod Policejní prezidium, a to stejně jako Útvar odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen UOKFK) a Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen NPC).

4.1.1. Útvar pro odhalování organizovaného zločinu

Tento útvar je členěn na jednotlivé odbory, které se zabývají odhalováním a vyšetřováním problematik nejzávažnější organizované trestné činnosti, a to násilné trestné činnosti, trestné činnosti v podobě nelegálních obchodů se zbraněmi a jaderným materiálem, obchodování s lidmi a nelegální migrace, zločineckých struktur, terorismu a extremismu, padělání peněz, závažné majetkové trestné činnosti, čímž se podílí na udržování vnitřního pořádku a bezpečnosti České republiky, ale velkou měrou spolupůsobí i na zajišťování pořádku a bezpečnosti i na teritoriu Evropské unie. Za tímto účelem a ve značném rozsahu

---

⁴⁸ *Policejní spolupráce v EU* [online]. Aplikace.mvcr.cz [cit. 6. dubna 2011]. Dostupné na <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/policejni.html>>.

spolupracuje na výměně informací a plnění úkolů a úkonů trestního řízení s dalšími donucovacími orgány jednak členských států Evropské unie prostřednictvím Europolu, SIRENE, jednak přímým kontaktem a prostřednictvím celosvětové policejní organizace Interpol.

Ve vymezeném rozsahu je koordinačním, metodickým a kontrolním pracovištěm. Pod Útvar pro odhalování organizovaného zločinu je začleněn Národní kontaktní bod proti terorizmu, který plní informační kanál na úseku předávání informací v souvislosti s bojem proti terorizmu

4.1.2. Útvar odhalování korupce a finanční kriminality

Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování se věnuje prověřování a vyšetřování nejzávažnějších forem trestné činnosti (hospodářské, finanční a korupce). Nahradil tak dva zaniklé útvary, totiž Úřad finanční kriminality a ochrany státu SKPV a Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti (dříve SPOK).

Úkolem tohoto útvaru je bojovat proti nejnebezpečnějším formám korupce a proti závažné hospodářské a finanční kriminalitě zajišťováním výnosů z trestné činnosti a dále plní funkci ARO (ASSET RECOVERY OFFICE) za ČR,⁴⁹ tedy funkci Úřadu pro dohledávání majetku pocházejícího z trestné činnosti.⁵⁰

Ze zprávy Komise z roku 2010 o ochraně finančních zájmů Unie vyplývá, že i přes zavedený právní rámec se každoročně objevují případy podezření na podvod týkající se příjmů a výdajů, u kterých celkový objem škody dosahuje částky přibližně 600 milionů EUR.

4.1.3. Národní protidrogová centrála

Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování byla původně včleněna pod Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, byl jí však udělen samostatný status policejního útvaru s celorepublikovou příslušností. Tento má za hlavní úkol vyhledávání, odhalování a vyšetřování trestné činnosti na úseku nedovolené výroby a obchodu s omamnými a psychotropními látkami, pekurzory a jedy, zejména v jejich organizovaných mezinárodních formách.

---

⁴⁹ Rozhodnutí Rady 2007/845/SVV ze dne 6. prosince 2007 o spolupráci mezi úřady pro vyhledávání majetku z trestné činnosti v jednotlivých členských státech v oblasti vysledování a identifikace výnosů z trestné činnosti nebo jiného majetku v souvislosti s trestnou činností.

⁵⁰ *Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV* [online]. Policie.cz [cit. 18. listopadu 2012]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/uokfk-skp-utvar-odhalovani-korupce-a-financni-kriminality-skp.aspx>>.

V nemalé míře právě NPC SKPV spolupracuje s celními orgány na potírání mezinárodní drogové kriminality.⁵¹

4.2. Europol

Základy Europolu jsou spojeny se Smlouvou o Evropské unii (Maastrichtská smlouva), která ve svém čl. K.1/9 umožňovala policejní spolupráci s cílem boje proti terorismu, nezákonnému obchodu s drogami a dalším závažným formám mezinárodního zločinu, včetně založení unijního systému pro výměnu informací.⁵² Jako agentura Evropské unie v oblasti prosazování práva Europol podporuje členské státy v předcházení všem formám závažné mezinárodní trestné činnosti a terorismu a v boji s nimi.⁵³ Akční plán sice není závaznou právní normou, avšak z politického hlediska je uznávaným dokumentem.

Europol se od 1. ledna 2010 stal agenturou EU a řídí se ustanoveními Rozhodnutí Rady, kterým se zřizuje Europol. Je právním nástupcem Europolu, který byl zřízen Úmluvou o Europolu založenou podle čl. K. 3 Smlouvy o Evropské unii.

Přestože úředníci Europolu nemají výkonné pravomoci, ve své podstatě se vyšetřování případů účastní nepřímo, protože své kolegy v oblasti prosazování práva podporují předáváním informací a poznatků prostřednictvím Národních jednotek a také zpracováváním případových analýz. Pokud se však účastní například společných vyšetřovacích týmů, nemohou zasahovat do žádného z donucovacích úkonů. Partneři Europolu využívají informace k předcházení, odhalování a vyšetřování trestných činů a k vypátrání a stíhání těch, kteří je páchají.

Europol je oprávněn a jeho činnost se vztahuje na spolupráci donucovacích orgánů dvou a více členských států, který vyžaduje společný postup a vyplývá z jejího mandátu, který je stanoven Rozhodnutím rady.⁵⁴ Tato působnost zahrnuje prevenci a potírání následujících zločineckých aktivit: pašování drog, ilegální migrace, pašování motorových vozidel, obchod s lidmi, dětská pornografie, padělání peněz a platebních prostředků, ilegální obchod s radioaktivním materiálem, terorismus, praní špinavých peněz, vražda, obchod s lidskými orgány, únosy a braní rukojmí, rasismus a xenofobie, organizované loupeže, nezákonný obchod s uměleckými předměty, podvody a zpronevěry, racketeering a vydírání, pirátská

---

⁵¹ Zejména NPC SKPV poskytuje celním orgánům složku vyšetřování v rámci odhalování závažné trestné činnosti ve fázi přípravného řízení trestního, neboť celní orgány jsou pouze vyhledávacím donucovacím orgánem a nedisponují vlastními vyšetřovateli.

⁵² TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. Op. cit., s. 208.

⁵³ Akční plán ze dne 28. dubna 1997 o boji proti organizovanému zločinu, bod 19: „Národní jednotka Europolu by měla být kontaktním místem pro všechny instituce prosazující právo v členských zemích.“ Viz Akční plán ze dne 28. 4. 1997 o boji proti organizovanému zločinu. Úřední věstník C 251, 15. srpna 1997.

výroba, padělání dokladů, počítačová kriminalita, korupce, nezákonný obchod se zbraněmi, municí a výbušninami, nezákonný obchod s ohroženými živočišnými druhy, nezákonný obchod s ohroženými rostlinnými druhy, trestné činy proti životnímu prostředí, nezákonný obchod s hormonálními a růstovými látkami.

Jak už bylo řečeno výše, ústřední doménou je práce s informacemi. Pokud má být vzájemná spolupráce členských států, potažmo jejich donucovacích orgánů, efektivní, musí být i efektivní komplexní práce s těmito informacemi. Tato se dá rozdělit do dvou skupin, a to na vlastní zpracování informací a dále na jejich přenos.

Za tímto účelem jsou stanoveny informační kanály, které zastřešuje Europol, ať už se jedná o klasické předávání kriminální informace přímou linkou na Europol nebo prostřednictvím Národní jednotky Europolu v daném členském státu prostřednictvím styčného důstojníka při Europolu, či o informace předávané prostřednictvím Národních kontaktních bodů proti terorizmu.

Podstatou výhody Europolu je přístup k informacím od partnerů z členských států či vygenerované Eupolem, případně k informacím získaným z jiných zdrojů. Takto nashromážděné informace a poznatky jsou zpracovávány a vytváří se z nich operativní analýzy, strategické a kriminalistické analýzy, které Europol následně poskytuje zpět členským státům a které jim následně pomáhají v jejich operacích. Důležitou složkou je skutečnost, že informace předávané prostřednictvím Europolu jsou ověřovány v rámci systému vyhodnocování validity, což se u Interpolu neděje. Nesmíme ani opomenout poskytování odborné a technické podpory při vyšetřování a následných operacích, které provádějí orgány členských států činné v trestním řízení, a to pod dohledem v rámci zákonem vymezených možností příslušného členského státu. Takto dochází k neocenitelné pomoci orgánům činným v trestním řízení, např. při technickém získávání údajů uložených v mobilních telefonech či počítačích nebo na jiných nosičích dat zajištěných při domovních prohlídkách, a to za použití speciálních technických prostředků, kterými Europol disponuje. Současně pak takto získaná data opět prochází zpracováním a analýzou a pak výsledky slouží orgánům činným v trestním řízení jako možný důkaz před soudem.

Pokud jsou takto informace a poznatky zpracovány, je velmi důležité, aby v požadované kvalitě, formě a rychlosti doputovaly k žadateli, aby mohly být řádně využity. Za tímto účelem jsou v rámci Europolu stanoveny komunikační kanály, které zaručují vzájemnou výměnu informací a poznatků.

---

⁵⁴ Tj. Rozhodnutím rady ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu, čl. 4 odst. 1, a dále v příloze k tomuto rozhodnutí.

Pokud je prováděna spolupráce prostřednictvím styčného důstojníka Europolu, tak jeho hlavními úkoly jsou podpora a koordinace vzájemné spolupráce. Je považován za formálního zástupce členského státu, řídí se vnitřními pravidly Europolu, aniž by tím byly dotčeny vnitrostátní právní předpisy. Při výměně informací styčný důstojník obvykle komunikuje s členskými státy a s Europolem prostřednictvím k tomuto účelu jmenovaného zástupce, přičemž ale nemá přímý přístup k souborům dat Europolu. Na to navazuje právě informační systém Europolu (EIS), který poskytuje možnost uložení, vyhledávání a spojování informací vztahujících se k přeshraniční trestné činnosti a tím umožňuje bezpečnostním složkám v rámci Evropy efektivně spolupracovat na vyšetřováních. Systém podporuje automatickou detekci hitů mezi různými objekty a tím je umožněno sdílení citlivých informací.

Taktéž důležitým oprávněním, svěřeným Europolu,⁵⁵ je účast zaměstnanců Europolu na společných vyšetřovacích týmech. Europol a Eurojust se mohou společných vyšetřovacích týmů účastnit buď společně, nebo odděleně. Na žádost jednoho nebo více členských států se mohou účastnit na založení společných vyšetřovacích týmů a poskytovat podporu národním soudním orgánům a orgánům prosazujícím právo v jednáních předcházejících založení JITs.

Národní jednotka Europolu je v České republice zřízena a začleněna pod Policejním prezidiem Policie České republiky, Úřadem služby kriminální policie a vyšetřování. Tato primárně působí a koordinuje předávání operativních a jiných informací, které současně vyhodnocuje a analyzuje, neboť je odpovědná za zákonnost každé výměny informací mezi ní a Europolem. Tyto jsou vyměňovány za pomoci systému SIENA, který byl vytvořen pro bezpečnou výměnu zpráv. Je využíván pro výměnu operativních a strategicky souvisejících kriminálních informací mezi Národními jednotkami, Europolem a spolupracujícími partnery Europolu.

Zcela jistě do budoucna bude řešena otázka, zda-li zapojit Europol a Národní jednotky Europolu do odhalování a vyšetřování závažné trestné činnosti v jejich mandátu, aby se jako výkonná nadnárodní složka mohly účastnit přímého výkonu při plnění jednotlivých úkonů trestního řízení. V současné době eurosklerózy nemám iluze, že by k tomu došlo, neboť do oblasti vnitřních věcí si stále členské státy nehodlají zasahovat. Dále pak, pokud by měl tento systém fungovat, zajisté by se mělo jednat o celounijní problematiku, minimálně na úrovni schengenské spolupráce. Takto spolupracující státy budou muset vyslovit jednohlasné stanovisko. Je ale možné, že pokud se podaří prosadit evropského veřejného žalobce, bude to

---

⁵⁵ Čl. 6 Rozhodnutím rady ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu.

právě tento impuls k dalšímu prohloubení evropské justiční a policejní spolupráce.

4.3. SIRENE

SIRENE⁵⁶ je národním ústředním bodem pro výkonnou schengenskou spolupráci a především pro pátrání cestou Schengenského informačního systému (dále jen SIS). Je jediným komunikačním a informačním bodem pro ostatní členské státy. Mezi hlavní úkoly SIRENE patří zprostředkování doplňujících informací ke stručným záznamům v SIS, koordinuje zajištění kvality, zákonnosti, odůvodněnosti, aktuálnosti, realizace opatření požadovaných u záznamů v SIS. Realizuje předání osob,⁵⁷ předávání kriminálně relevantních informací dle čl. 39 a 46 Schengenské prováděcí úmluvy i Rámcového rozhodnutí Rady EU o zjednodušení výměny operativních a jiných informací mezi donucovacími orgány členských států Evropské unie a dalších předpisů. Výraznou měrou se podílí na koordinaci přeshraničního sledování a pronásledování dle čl. 40 a 41 SPÚ a na ně navazující další mezinárodní smlouvy. Zastupuje zájmy státu v souvislosti s využíváním SIS a policejní a justiční spoluprací v schengenském prostoru, plní veškeré úkoly související s Evropským zatýkacím rozkazem, včetně realizace předávání takto zadržených osob, a podílí se na vyhledávání pátrání po hledaných, pohřešovaných a nežádoucích osobách, po hledaných vozidlech, zbraních, dokladech, bankovkách a dalších věcech v schengenském prostoru a Evropské unii.

Národní jednotky SIRENE (dále jen NC SIRENE) jsou zřízeny ve všech státech zapojených do SIS, přičemž nemají „ústřední SIRENE“, kdy se koordinace činnosti odehrává na pravidelné pracovní skupině SIS/SIRENE Rady EU v Bruselu a na jednáních šéfů SIRENE⁵⁸. V České republice je NC SIRENE zařazena pod Policii České republiky, Policejní prezidium, Úřad služby kriminální policie a vyšetřování jako útvar s celostátní působností, s působností nad všemi policejními složkami. Činnost SIRENE se řídí Schengenskou prováděcí úmluvou, Manuálem SIRENE⁵⁹ a dalšími předpisy EU.

NC SIRENE zajišťuje výkon mezinárodní policejní spolupráce v rámci schengenského prostoru a Evropské unie, zejména je národním ústředním místem pro zajištění výměny informací k záznamům v Schengenském informačním systému. Výměna

---

⁵⁶ Plný název Supplementary Information Request at National Entry, v českém překladu Žádost o doplňující informace k národnímu záznamu.

⁵⁷ To dokladuje i předání hledaného podnikatele Romana Vaškůje v pondělí 28. března 2011 na hraničním přechodu Mikulov–Drasenhofen rakouskými policisty právě českým kolegům národní centrály SIRENE.

⁵⁸ Tzv. HOS – Heads of SIRENE.

⁵⁹ Prováděcí rozhodnutí Komise ze dne 1. července 2011, kterým se mění příručka SIRENE. Úřední věstník Evropské unie L 186/1.

informací probíhá velmi rychle, maximální doba reakce na dožádání činí 12 hodin, standardem v běžné komunikaci jsou 2 hodiny.

NC SIRENE spolupracuje nejen s policejními útvary, ale také s justičními složkami, jako jsou soudy, státní zastupitelství včetně mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství a mezinárodního odboru Ministerstva spravedlnosti, též s Evropskou jednotkou pro justiční spolupráci (Eurojust). Za účelem účinné spolupráce je u NC SIRENE zřízena nepřetržitá služba, díky které mají soudci, státní zástupci, policisté či celníci možnost obrátit se na toto mezinárodní pracoviště.

SIRENE je v rámci schengenského systému také centrálním bodem pro přeshraniční sledování a příhraniční pronásledování. To značí, že je v případě použití tohoto institutu povinností provádějícího orgánu vyrozumět národní jednotku SIRENE.⁶⁰

NC SIRENE v roce 2011 zaznamenalo celkem 8 375 pozitivních zásahů na pátrací záznamy v schengenském informačním systému. Taktéž bylo v roce 2011 realizováno 98 ostrých akcí,⁶¹ což znamená 24 % nárůst. Za pozitivní jev lze považovat, že rok 2011 byl první, kdy se útvary PČR v počtu příhraničních sledování vyrovnaly počtu akcí realizovaných cizími státy v České republice. Naproti tomu počty přeshraničních pronásledování realizovaných českými orgány jsou minimální. Přetrvávají legislativní problémy v oblasti přeshraničního sledování ze Slovenské republiky a Polska.⁶²

Nemalou měrou se SIRENE zapojuje i do spolupráce justiční, kdy spolupracuje při předávání osob v rámci Evropského zatýkacího rozkazu.⁶³ Důležitými prvky tohoto systému jsou vnitrostátní a mezinárodní komunikační kanály pro účely aplikace evropského zatykače, zejména míra decentralizace a následné využívání SIS.

4.4. OLAF

OLAF je další evropskou agenturou, která byla zřízena z rozhodnutí Komise⁶⁴ za účelem ochrany zájmů Evropské unie, který nahradil Pracovní skupinu pro koordinaci boje proti podvodům (UCLAF). Tato pracovní skupina byla zařazena pod Generální sekretariát Komise.

---

⁶⁰ Dle čl. 40, čl. 41 Schengenské prováděcí úmluvy.

⁶¹ 58 případů příhraničního sledování a 40 případů přeshraničního pronásledování.

⁶² Výroční zpráva Národní centrály SIRENE – 2011. *SIRENE* 2012, s. 1–3.

⁶³ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/JVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy.

⁶⁴ Rozhodnutí Komise ze dne 28. dubna 1999 o zřízení Evropského úřadu pro boj proti podvodům (OLAF). Úřední věstník ES, 31. května 1999.

Vytvoření úřadu OLAF bylo zamýšleno za účelem zintenzivnění boje s podvody a korupcí. Jedním z podnětů bylo vyústění skandálu v souvislosti s činností Santerovy komise a jejím odstoupením v březnu 1999.⁶⁵

Za účelem plnění úkolů a cílů a za účelem boje proti podvodům, korupci a jiné nedovolené činnosti poškozující finanční zájmy Evropských společenství bylo Evropským parlamentem a Radou vydáno nařízení k postupu vyšetřování prováděného agenturou OLAF.⁶⁶

Za účelem boje proti podvodům, úplatkářství a jakékoliv jiné nedovolené činnosti poškozující finanční zájmy ES může úřad OLAF ze své pravomoci provádět správní vyšetřování. Tímto správním vyšetřováním se rozumí inspekce, kontroly a jiná opatření prováděná zaměstnanci úřadu OLAF.⁶⁷ Tato administrativní vyšetřování jsou rozdělena na dvě části – vnitřní a vnější. Vnitřní je rozuměno vyšetřování uvnitř orgánů, subjektů a agentur. Vnější je prováděno v členských státech.

Je to zapříčiněno tím, že Evropská unie prostřednictvím Komise spravuje rozpočet unie, který dosahoval v roce 2010 řádově 140 miliard Euro. Je tedy zapotřebí zabezpečit jeho ochranu a zabránit jeho nelegálnímu odčerpávání. V souvislosti s trestním vyšetřováním spolupracuje OLAF s národními donucovacími orgány členských států.

V souvislosti se sběrem informací a jejich analýzou provádí vlastní správní vyšetřování nebo předává takto zjištěná data národním členům k dalšímu využití v trestním řízení.

V souvislosti se sběrem poznatků na možné porušování norem v oblasti poškozování finančních zájmů Evropské unie byly ještě před vstupem nových členských států do Evropské unie v roce 2004 a 2007 vytvořeny nezávislé orgány.⁶⁸

Koordinační centrum úřadu OLAF se v červnu roku 2010 podílelo na operaci s názvem Sirocco, která se zaměřila na zadržení padělaných cigaret a již se účastnily orgány z 27 členských zemí EU a 11 středomořských partnerských zemí.⁶⁹ Akci podpořil i Interpol, Europol a Světová celní organizace.

Jedná se o koordinované struktury kontaktních bodů v České republice na příslušných rezortech, regionálních radách regionu soudržnosti, Magistrátu hl. m. Prahy,

---

⁶⁵ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Op. cit., s. 380.

⁶⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1073/1999 ze dne 25. května 1999 o vyšetřování prováděném Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF). Úřední věstník, 31. května 1999.

⁶⁷ Národní strategie na ochranu finančních zájmů Evropských společenství, Ministerstvo financí, č. j.: 17/31 487/2008.

⁶⁸ AFKOS – Anti-Fraud Coordination service.

⁶⁹ Z Albánie, Černé Hory, Egypta, Chorvatska, Jordánska, Libanonu, Palestinské samosprávy, Maroka, Sýrie, Tuniska a Turecka.

Policejním prezidiu, Nejvyšším kontrolním úřadu a Nejvyšším státním zastupitelství, vytvořeném pro spolupráci s úřadem OLAF v ČR. Centrálním bodem sítě AFKOS je Ministerstvo financí České republiky.⁷⁰

4.5. INTERPOL

Mezinárodní organizace kriminální policie je mezivládní organizací zajišťující globálně policejní spolupráci mezi policejními složkami členských států. Nyní Interpol sdružuje 188 členských zemí. Základním dokumentem je Statut Interpolu, který ovšem není právním dokumentem, avšak je plně respektován a dodržován.⁷¹ Česká republika, jakožto samostatný stát, byla přijata za plnoprávného člena v roce 1993, z čehož jí ovšem plynou stanovené úkoly. Tyto za Českou republiku plní Policejní prezidium Policie České republiky, Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování, pod kterým je zřízena a začleněna Národní ústředna Interpolu.

NÚ Interpolu zajišťuje součinnost útvarů policie se zahraničními subjekty v boji proti trestné činnosti s mezinárodním prvkem tím, že vstupuje do vzájemných vztahů při vyřizování požadavků policejních útvarů a zahraničních partnerů. Nikoli však věcně patřících do mandátu Europolu a SIRENE.

Policejní spolupráce v rámci Interpolu se realizuje ve všech sférách a oblastech policejní činnosti mimo oblasti charakteru vojenského, náboženského, rasového a politického.⁷²

V rámci předávání informací mezi dožadující a dožádanou stranou disponuje Interpol několika svými informačními systémy pro plnění svých úkolů a taktéž informačním systémem Policie České republiky.

Při vyžádání součinnosti ze strany Interpolu je dožádaný policejní orgán povinen dožádání vyřídit. Zejména se stará o získávání a předávání informací k případům kriminálního charakteru, pátrání po osobách a věcech, extradice pachatelů ze zahraničí do ČR a předávání pachatelů do zahraničí. Tyto žádosti a odpovědi na ně se zpravidla zasílají cestou kompetentních centrálních úřadů, které jsou zodpovědné za mezinárodní spolupráci. Vyskytují se ale i takové případy, kdy naléhavost velí zaslat žádost či odpověď přímo.

---

⁷⁰ Národní strategie na ochranu finančních zájmů Evropských společenství, Ministerstvo financí, č. j.: 17/31 487/2008, s. 3.

⁷¹ PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prismatem Lisabonské smlouvy)*. Op. cit., s. 291–292.

⁷² PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. Op. cit., s. 305.

Takováto komunikace je možná, ale za předpokladu, že bude o přímém přeposlání žádosti vyrozuměn centrální úřad.

Existuje jedna skutečnost, která však umožňuje zapojit se NÚ Interpolu do policejní spolupráce v rámci Evropské unie. Ta je dána tím, že členské státy Evropské unie jsou paralelně členy Mezinárodní organizace kriminální policie. Je proto zcela na konkrétním pracovníkovi, který komunikační kanál zvolí, při vyřizování mezinárodní policejní spolupráce.

4.6. Celní správa

Celní správa, coby výkonná složka České republiky, se řadí mezi instituce, které v přímém výkonu plní úkoly trestního řízení jakožto policejní orgán. V praxi se jedná o odhalování trestné činnosti na úseku správy některých druhů daní, drogové problematiky a problematiky pašování nelegálního zboží, jako jsou cigarety, alkohol, jejichž výčet stanovuje Úmluva Neapol II.⁷³

Postavení policejního orgánu je celní správě přiznáno v trestním řádu, kde je pověřena k vedení trestního řízení u vyjmenovaných problematik.⁷⁴

Za tímto účelem využívá Celní správa spolupráci se sousedními celními správami, například prostřednictvím společných komunikačních pracovišť nebo spolupráci s celními správami států Evropské unie a přidružených států na základě Úmluvy Neapol II, a to jakožto zásadní nástroj v boji proti závažné mezinárodní trestné činnosti. Celním správám členských států EU je touto úmluvou umožněno provádět nové formy spolupráce, kterými jsou bezprostřední přeshraniční pronásledování, přeshraniční sledování a skryté vyšetřování.⁷⁵

Pokud však dojde k využití institutu přeshraničního pronásledování nebo přeshraničního sledování, plní Generální ředitelství cel, které vykonává úlohu národního ústředního místa (konkrétně jeho Národní koordinační jednotka), hlásnou povinnost prostřednictvím Národní ústředny SIRENE o vyžádaných či uskutečněných opatřeních.

Zlepšení spolupráce centrálních orgánů s cílem posílit spolupráci centrálních orgánů předsednictví vždy na jaře svolává výroční setkání představitelů centrálních orgánů. Představitelé centrálních orgánů zde diskutují o záležitostech společného zájmu a hodnotí

---

⁷³ Čl. 19 odst. 2, Akt Rady ze dne 18. prosince 1997, kterým se na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii vypracovává Úmluva o vzájemné pomoci a spolupráci mezi celními správami.

⁷⁴ § 12 odst. 2 trestního řádu, věta pátá.

⁷⁵ *Sněmovní tisk 659/0, část č. 1/2* [online]. Ec.europa.eu [cit. 17. listopadu 2012]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/anti_fraud/policy/joint-customs-operations/index_en.htm>.

efektivitu spolupráce. Snaží se vzájemně sdílet své poznatky např. pořádáním cvičení, výměn a vzdělávacích kurzů pro své zaměstnance.

V souvislosti se zlepšováním spolupráce mezi výkonnými složkami na úseku odhalování a vyšetřování závažné trestné činnosti s přeshraničním charakterem byl vytvořen program FALCONE.⁷⁶

V principu práce Celní správy lze však konstatovat, že hlavním těžištěm náplně činností této složky je zcela jistě prevence, která spočívá v dohledu, případně v pátrání nad problematikami v podobě kontroly zboží či osob osob, boje proti pašování drog, boje s nelegální zaměstnaností, kontroly vnějších letů na mezinárodních letištích, přeshraniční policejní spolupráce, účasti zástupců Celní správy na společných pracovištích a také výkonu služby ve společných hlídkách. V rámci pátrání jsou celní správou využívány zpravidla instituty některých zvláštních forem mezinárodní spolupráce, zejména přeshraniční sledování a sledovaná zásilka.⁷⁷

Pokud jsou v rámci prováděného trestního řízení nashromážděny důkazy o tom, že byl spáchán trestný čin v kompetenci Celní správy a že se daného trestného činu dopustila konkrétní osoba, pak Celní správa předává trestní řízení k zahájení trestního stíhání vybranému útvaru Policie České republiky k další fázi trestního řízení – k vyšetřování. Těmito útvary bývají v častých případech právě Národní protidrogová centrála v drogových záležitostech, Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality v záležitostech korupce či daní, případně Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, např. v problematice nelegálního prodeje vojenského materiálu.

Celní správa jako policejní orgán může taktéž jako Policie České republiky využívat možnost vytvoření společných vyšetřovacích týmů za účelem odhalování závažné přeshraniční trestné činnosti v její gesci, mohou provádět příhraniční pronásledování a sledování. Principy této spolupráce jsou popsány v kapitole o společných vyšetřovacích týmech.

---

⁷⁶ Společná akce Rady 98/245/JHA ze dne 19. března 1998 o zřízení programu výměn, vzdělávání a spolupráce pro osoby odpovědné za boj proti organizované trestné činnosti (program). Úřední věstník L 99, 31. března 1998.

⁷⁷ Úloha Celní správy ČR v oblasti zapojování do Schengenského prostoru a její podíl při plnění národního plánu řízení ochrany státních hranic ČR [online]. Celnisprava.cz [cit. 17. listopadu 2012]. Dostupné na <<http://www.celnisprava.cz/cz/evropska-unie/schengenska-dohoda/Stranky/uloha-celni-spravy-cr-v-oblasti-zapojovani-do-schengenskeho-prostoru-a-jeji-podil-pri-plneni-narodniho-planu-rizeni-ochrany.aspx>>.

5. Závěr

Bylo by naivní, kdybychom začali tvrdit, že kvalitní spoluprací, ať už policejní či justiční spoluprací, dojde k vymýcení kriminality, ale snahou musí být, aby skupinám, páchajícím tuto závažnou trestnou činnost, neposkytovaly bezpečnostní složky žádného z členských států žádný prostor k tomu, aby dále páchaly danou kriminalitu či aby tuto činnosti mohly dále rozvíjet a zefektivňovat.

Jednoznačně jde navazování vzájemné spolupráce mezi bezpečnostními složkami členských států správným směrem a daří se závažnou trestnou činnost odhalovat a pachatelé jsou soudy po zásluze trestáni.

Pokud se však zamyslíme nad samotným odhalováním a vyšetřováním této závažné trestné činnosti, tak instrumenty nyní používané na teritoriu Evropské unie poskytují policejním složkám docela širokou škálu možností operativního použití policejní spolupráce od příhraničního pronásledování, příhraničního sledování, skrytého vyšetřování až k policejní spolupráci v rámci společných vyšetřovacích týmů. Tyto se docela osvědčily v rámci celorepublikových útvarů Policie ČR, přičemž efektivněji plní účel trestního řízení nežli postupy v rámci klasické mezinárodní právní pomoci.

Jak byla nastavena policejní spolupráce v druhé polovině dvacátého století, si bude většina současných pracovníků donucovacích orgánů stěžít vybavovat. Veškeré úkony trestního řízení od výslechů svědků a obviněných, provádění rekognic osob i věcí až po vydání podnětí věci nebo provádění prověrek či šetření, pokud měly být prováděny v jiném státu, musely být cestou Nejvyššího státního zastupitelství odeslány opět cestou nejvyšší prokuratury daného státu policejnímu orgánu k jeho provedení. Jsou případy, kdy i v dnešní době trvá vyřízení takové právní pomoci déle než tři roky.

S rozvojem schengenského *acquis* a prostoru svobody, bezpečnosti a práva se na území Evropské unie tyto problémy stírají. Policejní orgán konající trestní řízení o zvlášť závažném trestném činu s dosahem do dvou a více členských států má možnost, pokud to okolnosti dovolují, sestavit společný vyšetřovací tým s kolegy policejního orgánu daného členského státu, ke společnému plnění úkonů v daných státech, kdy spolu komunikují přímo bez dalšího článku. Pokud si to ovšem výslovně nevyžádá státní zástupce. Obdobně je tomu při provádění přeshraničního sledování nebo přeshraničního pronásledování. Ještě koncem minulého století by si to těžko někdo dokázal představit. Když se tak stane, jsou parametry vzájemné spolupráce nastaveny unijní legislativou tak, že pokud nepůjde v rámci plnění

úkonů o zásah do práv a zaručených svobod, není zapotřebí ani účast státního zástupce.

Hypotéza č. 1

- Policejní spolupráce se prohlubuje i přesto, že na její budování mají aktéři rozdílné názory.

Pokud nahlédneme do historie a budeme hodnotit policejní spolupráci, tak se nám tato hypotéza potvrdí. Žádný z členských států Evropské unie si nehodlá dobrovolně zasahovat do své suverenity, hlavně pokud se jedná o jeho vnitřní bezpečnost. Takový postup nastane v případě, že je stanoven buď nějaký vysoký společný cíl (v našem případě prostor svobody, bezpečnosti a práva) a tento je prospěšný, nebo naopak musí přijít nějaká děsivá událost, která tuto spolupráci urychlí.

Takto můžeme zmínit působení neformální skupiny TREVI, která byla, ač mimo rámec EU rozhodnutím Evropské rady, zformována mimo rámec společenství na popud hrozeb teroristických útoků v tehdejší době na teritoriu Evropy.

Obdobná situace nastala po teroristických útocích ve Spojených státech amerických, kdy nastal legislativní rozmach této problematiky na teritoriu celého světa a současně s tvorbou protiteroristických opatření se svezla i opatření spojená s policejní spoluprací. Bylo to samozřejmě i v souvislosti se stanovenými cíli Haagského programu či Lisabonské smlouvy. Proto také aktéři rozhodovacího procesu našli společnou řeč. Dalo by se říct, že dostali úroveň policejní spolupráce do další dimenze.

Na druhou stranu však vidíme nejednotu ve společných postupech už v samotném schengenském systému v příkladu Velké Británie či Dánska. Nebo například při sjednávání Průmské smlouvy.

Nesmíme zapomínat, že právě pozitivní zkušenosti s policejní spoluprací v unijním prostoru a její výsledky mohou naklonit jazýček vah v rozhodování o dalším rozšiřování spolupráce. Toho docílíme zejména tím, že budeme zvyšovat kvalifikace příslušníků donucovacích orgánů v rámci vzdělávacích programů či školení a budeme jim předávat zkušenosti s policejní spoluprací v rámci Unie.

Hypotéza č. 2

- Evropskému policejnímu úřadu budou uděleny pravomoci provádět úkony

trestního řízení v trestních věcech v mandátu Europolu.

S rozšiřováním prostoru svobody, bezpečnosti a práva se rozšiřují i možnosti složek, které tento prostor střeží a chrání. Stejně je tomu tak i u Europolu. Jedná se o evropskou agenturu, která se vyvíjí stejně rychle jako samotná koncepce evropské policejní spolupráce.

Europol byl vytvořen jako informační a komunikační kanál pro zkvalitnění přenosu informací mezi bezpečnostními složkami, v němž hraje zcela bezpochyby prim. A musím konstatovat, že od svého založení do současné doby přivedl tuto komunikaci na vysokou úroveň co do procedurálního, tak i technického směru. Dále se zaměřil na zpracovávání daných informací, které dokáže zanalyzovat pro potřeby partnerů. Již se nejedná o pouhého prostředníka předávání informací, ale o partnera, který zpracováním dat nepřímo pomáhá chránit bezpečnost občanů. A nyní, když je mu dána možnost účastnit se přímo konkrétních případů v rámci společných vyšetřovacích týmů, opět dokazuje, že je připraven tuto roli zvládnout. Přestože nedisponuje pravomocí aktivně zasahovat do odhalování a vyšetřování závažné mezinárodní trestné činnosti, může spolupráci koordinovat.

Situaci nahrává i fakt existence projektu Úřadu evropského veřejného žalobce, zakotveného v Corpus Juris. Tento úřad nám podává jistou paralelu ve smyslu státního zastupitelství a policie na národní úrovni. Je tedy zcela reálné, že pokud k tomuto rozhodnutí dojde, pak vznikne pomyslné zastřešení prostoru svobody, bezpečnosti a práva.

Tato hlubší integrace, dnes již v „komunitárním pilíři“, může posunout Evropskou unii k federaci či k jisté formě nadstátu.

6. ABSTRAKT

Práce si klade za cíl zjistit, jaký je v současné době stav v oblasti policejní spolupráce při odhalování a objasňování organizované trestné činnosti a finanční kriminality v rámci zajišťování prostoru svobody, bezpečnosti a práva Evropské unie.

Metodou analýzy dokumentů (dostupné literatury) je zjišťován legislativní stav v této oblasti a faktická spolupráce. První kapitola je věnována evropské integraci v obecném pojetí principů evropské integrace, s důrazem zejména na oblast justice a vnitřních věcí se zaměřením na problematiku policejní spolupráce. Kapitola druhá vysvětluje, proč evropská integrace vyústila v prostor bezpečnosti, práva a svobody, přičemž jsou zmíněna historická hlediska směřující k ochraně práv, zvyšování bezpečnosti v evropském prostoru a zaručování práv a svobod osob prostřednictvím mezivládních institutů. Třetí kapitola pojednává o právních aspektech mezinárodní policejní spolupráce po vstupu Maastrichtské smlouvy v účinnost, je zmíněno také primární a sekundární právo mající vztah k pojednávané problematice a trestní hmotněprávní a procesněprávní úprava v České republice, včetně tvorby společných vyšetřovacích týmů, které považují za jednu z nejdůležitějších částí policejní spolupráce. Ve čtvrté kapitole je sumarizován institucionální rámec orgánů Evropské unie a orgánů České republiky, které bojují s mezinárodním a přeshraničním zločinem a finanční kriminalitou na území Evropské unie.

Závěr diplomové práce je věnován zhodnocení evropské integrace v rovině policejní spolupráce, současné integrační pokusy o rozšíření policejní spolupráce a další možný vývoj v integraci v oblasti justice a vnitřních věcí.

Studiem dostupných dokumentů bylo zjištěno: přestože původní mezinárodní právní instrumenty byly relativně dostatečné, je z hlediska ochrany zaručených práv nutno tento legislativní stav, zejména z důvodu otevření vnitřních hranic, volného pohybu osob v rámci Evropské unie a s tím spojeného ulehčení páčání příhraniční a závažné přeshraniční trestné činnosti, nadále rozvíjet, což dokládá i snaha orgánů Evropské unie v podobě právních aktů, jako například Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy, Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech či Rámcové rozhodnutí Rady 2008/978/SVV ze dne 18. prosince 2008 o evropském důkazním příkazu k zajištění předmětů, listin a údajů pro účely řízení v trestních věcech a dalších. Protože dochází k neustálému prohlubování a akceleraci vzájemné spolupráce, je současně nutné

sblížit trestněprávní systémy jednotlivých členských států Evropské unie minimálně na úrovni stanovování skutkových podstat trestných činů, jak se již děje.

Klíčová slova: Evropská unie, Europol, společné vyšetřovací týmy, přeshraniční sledování, přeshraniční pronásledování, policejní spolupráce, prostor svobody, bezpečnosti a práva, volný pohyb osob, společná policejní a celní centra

7. ABSTRAKT

The work aims to find out what is currently the situation in the field of police cooperation in the detection and investigation of organized crime and financial crime in ensuring freedom, security and justice of the European Union.

Method of analysis of documents (literature) is investigated legislative situation in this area and the actual cooperation. The first chapter is devoted to European integration in general terms the principles of European integration, with particular emphasis on the area of justice and home affairs, focusing on issues of police cooperation. Chapter two explains why European integration has resulted in the area of security, justice and freedom, and historical aspects are mentioned to protect the rights, increasing safety in the European area and guaranteeing the rights and freedoms of individuals through intergovernmental institutions. The third chapter deals with the legal aspects of international police cooperation after the Maastricht Treaty came into force, is also mentioned primary and secondary legislation relevant to discussing issues and criminal substantive and procedural regulations in the Czech Republic, including the creation of joint investigation teams, which I consider to be one of the most important part of police cooperation. The fourth chapter is summarized by the institutional framework of the EU institutions and bodies of the Czech Republic, who are struggling with international and cross-border crime and financial crime in the European Union.

The final section is devoted to the development of European integration at the level of police cooperation, current attempts to extend the integration of police cooperation and possible developments in the integration in the area of justice and home affairs.

Study of the available documents was found: although the original international legal instruments were relatively sufficient, for the protection of the rights guaranteed to be the legislative situation, mainly due to the opening of internal borders, free movement of persons within the European Union and the associated relief committing serious cross-border and cross-border crime activities continue to develop, as evidenced by the efforts of EU institutions in the form of legal acts such as the Council Framework Decision of 13 6th 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States, the Council Framework Decision of 13 June 2002 on joint investigation teams and Council Framework Decision 2008/978/JHA of 18 December 2008 on the European Evidence Warrant for obtaining objects, documents and data for use in proceedings in criminal matters and others. Because there is a constant acceleration and deepening of mutual cooperation is also

necessary to harmonize criminal law systems of the Member States of the European Union, at least at the level of determining the facts of the crime, as is already happening.

Keywords: European Union, Europol, joint investigation teams, cross-border surveillance, cross-border pursuit, police cooperation, an area of freedom, security and justice, freedom of movement, joint police and customs center

7. Přehled použité literatury

a) monografie:

- BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus I*. Praha: Vydavatelství POLICE HISTORY, 1999. 141 s.
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra a kol. *Evropeizace veřejné sféry*. Praha: C. H. Beck, 2010. 149 s.
- FENYK, Jaroslav, SVÁK, Ján. *Evropeizace trestního práva*. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008. 229 s.
- FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s.
- HAD, Miloslav, PIKNA, Bohumil. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2001. 86 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009. 1 136 s.
- NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy*. Praha: Eurounion, 2003. 390 s.
- NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. 407 s.
- OUTLÁ, Veronika a kol. *Právo evropské unie*. Druhé upravené vydání. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 387 s.
- PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. Praha: Linde, 2006. 407 s.
- PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. Čtvrté dopracované, konsolidované vydání. Praha: Linde, 2007. 511 s.
- PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prismatem Lisabonské smlouvy)*. Praha: Linde, 2010. 422 s.
- SCHEU, Herald Christian a kol. *Právní aspekty boje proti terorismu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2005. 229 s.
- SMOLÍK, Josef a kol. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 204 s.
- TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. Čtvrté vydání. Praha: C. H. BECK, 2011. 953 s.

- TOMÁŠEK, Michal a kol. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009. 459 s.
- TÝČ, Vladimír a kol. *Právo evropské unie*. Praha: Sagit, 2004. 322 s.
- VLASTNÍK, Jiří. *Institucionální rámec spolupráce v trestních věcech v EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008. 284 s.
- Výroční zpráva Národní centrály SIRENE – 2011. *SIRENE*, 2012, s. 1–3.

b) komentář:

- STŘÍŽ, Igor a kol. *Trestní zákoník a trestní řád, Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl – trestní řád*. Praha: Linde, 2010. 1 184 s.
- SYLLOVÁ, Jindřiška, PÍTROVÁ, Lenka, PALDUSOVÁ, Helena. *Lisabonská smlouva. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1 299 s.

c) noviny a časopisy s nižší než 14 denní periodicitou:

- PELIKÁN, Aleš. *V příhraničí bude více společných česko-německých policejních hlídek*. PRÁVO, 30. dubna 2012.

d) právní předpisy:

- Akční plán Rady a Komise o nejlepších způsobech provádění ustanovení Amsterodamské smlouvy o vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva, Rada Evropské unie, prosinec 1998.
- Akční plán ze dne 28. 4. 1997 o boji proti organizovanému zločinu. Úřední věstník C 251, 15. srpna 1997.
- Amsterodamská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení evropských společenství a související akty ze dne 2. října 1997. Úředním věstník C 340, 10. listopadu 1997.
- Haagský program „Posílení svobody, bezpečnosti a práva v EU“. Úřední věstník C 053, 3. března 2005.
- Jednotný evropský akt ze dne 28. února 1986. Úřední věstník L 169, 29. června 1987.
- Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007. Úřední věstník C 306, 17. prosince 2007.

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1073/1999 ze dne 25. května 1999 o vyšetřování prováděném Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF). Úřední věstník, 31. května 1999.
- Rámcové rozhodnutí Rady č. 2002/584/JVV, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy. Úředním věstník, 13. června 2002.
- Rozhodnutí Komise ze dne 28. dubna 1999 o zřízení Evropského úřadu pro boj proti podvodům (OLAF). Úřední věstník ES, 31. května 1999.
- Rozhodnutí Rady ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol). Evropský věstník L 121/37, 15. května 2009.
- Smlouva o Evropské unii ze dne 7. února 1992. Úřední věstník C 191, 29. července 1992.
- Společná akce Rady 98/245/JHA ze dne 19. března 1998 o zřízení programu výměn, vzdělávání a spolupráce pro osoby odpovědné za boj proti organizované trestné činnosti (program). Úřední věstník L 99, 31. března 1998.

e) internetové zdroje:

- *Boj proti podvodníkům* [online]. Europa.eu [cit. 17. listopadu 2012]. Dostupné na <http://europa.eu/pol/fraud/index_cs.htm>.
- *Joint Customs Operations (JCO)* [online]. Ec.europa.eu [cit. 17. listopadu 2012]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/anti_fraud/policy/joint-customs-operations/index_en.htm>.
- *Ministři se dohodli na posílení policejní spolupráce* [online]. EurActiv.cz, 13. června 2004 [cit. 25. listopadu 2012]. Dostupné na <<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/clanek/ministri-se-dohodli-na-posileni-policejni-spoluprace>>.
- *Policejní spolupráce* [online]. Sagit.cz, 1. května 2004 [cit. 16. března 2011]. Dostupné na <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=156&typ=r&levelid=eu_194.htm>.
- *Policejní spolupráce v EU* [online]. Aplikace.mvcr.cz [cit. 6. dubna 2011]. Dostupné na <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/policejni.html>>.
- *Sněmovní tisk 659/0, část č. ½* [online]. Ec.europa.eu [cit. 17. listopadu 2012]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/anti_fraud/policy/joint-customs-operations/index_en.htm>.

- ŠLOSARČÍK, Ivo. *Evropský zatýkací rozkaz* [online]. [cit. 19. dubna 2011]. Dostupné na https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fwww.europeum.org%2Fdoc%2Fmaterialy%2Fpodklad_zatykac_slosarcik.pdf.
- *Úloha Celní správy ČR v oblasti zapojování do Schengenského prostoru a její podíl při plnění národního plánu řízení ochrany státních hranic ČR* [online]. Celnisprava.cz [cit. 17. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.celnisprava.cz/cz/evropska-unie/schengenska-dohoda/Stranky/uloha-celni-spravy-cr-v-oblasti-zapojovani-do-schengenskeho-prostoru-a-jeji-podil-pri-plneni-narodniho-planu-rizeni-ochrany.aspx>.
- *Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV* [online]. Policie.cz [cit. 18. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.policie.cz/clanek/uokfk-skp-utvar-odhalovani-korupce-a-financni-kriminality-skp.aspx>.